

ZLATI KAMEN

Letni pregled razvoja slovenskih lokalnih skupnosti

Posebna priložnostna izdaja. Februar 2020

Zlati kamen 2020

Iščemo pamet

Novost:
Občina zdravja

Podjetna Slovenija
dela dobro

Zapeljite se brezskrbno

Izberite celovito storitev **poslovnega najema** e-vozil na Petrolu in si zagotovite:

- najem in vzdrževanje e-vozil
- postavitve in upravljanje e-polnilnic
- ugodno dobavo Petrol Elektrike
- paket polnjenja na poti

Bodite na poti do novih poslovnih zmag **popolnoma brezskrbni!**

FOTO: ANDREJ TARFILA

Velenje

ZLATI KAMEN 2020

Zmagovalka leta 2020 je ...

Posebnosti izbora 2020

Pet korakov do pameti

Najprodornejše občine:

Zahodna Slovenija

Osrednja in jugovzhodna Slovenija

Od Koroške do Posavja

Vzhodna Slovenija

Občine in podjetja:

Podjetna Slovenija dela dobro

Indeks podjetnosti

Občina Zdravja 2020

www.zlatikamen.si

Zlati kamen je publikacija, priložnostno izdana ob konferenci Zlati kamen 2020. Publikacija je brezplačna. Odgovorni urednik: Robert Mulej
Oblikovanje: Nina Marselan
Urednik fotografije: Miško Kranjec
Fotografija na naslovnici: Miško Kranjec, skulptura Teddy Carroasco, Bolivija
Trženje: Nina Centa
Planet GV d.o.o., Likožarjeva 3, 1000 Ljubljana

Založnik: SBR d.o.o., Šarhova 8, 1000 Ljubljana

Zlati kamen je blagovna znamka v lasti podjetij SBR d.o.o. in Planet GV d.o.o.

www.zlatikamen.si

Nagrada Zlati kamen 2020

Zlati kamen drugič? Če se bo kje zgodilo, se bo v Idriji

FOTO: TOMO JESENIČNIK / WWW.SLOVENIA.INFO

POSEBNO PRIZNANJE ZLATI KAMEN: JEZERSKO

Ko se je pred nekaj leti začel japonsko-slovenski projekt gradnje pametnih energetskih omrežij NEDO, sta dva japonska strokovnjaka prišla v odročen kraj, izgubljen med hribi zahodne Slovenije. Bila sta skeptična. Obiskala sta že več krajev, Idriji pa sta namenila eno uro. Ostala sta precej dlje, »naenkrat se jima ni več mudilo na letalo,« je povedal tedanji idrijski župan Bojan Sever. Sledile so jima ekipe drugih strokovnjakov. Japonska obiskovalca sta – menda – ob prihodu domov povedala: »če se bo kje zgodilo, se bo v Idriji.« Tako je Idrija postala prvo pilotno mesto v projektu NEDO.

Po tem, ko je Idrija pred skoraj desetletjem prejela nagrado Zlati kamen kot prva občina, se je kraj začel razvijati v smer pametnega naselja. Ne le NEDO, v Idriji vpeljujejo tehnologije pametnega mesta tudi prek drugih projektov. Tega se lotevajo »po idrijsko«. Torej pametno, povezovalno in s premislekom. Vključujejo se v mednarodne projekte, povezujejo s kraji v Sloveniji in Evropi, v razvoj vključujejo različne skupine, na primer mlade. V projekte pametnega mesta so vključena tudi domača, idrijska podjetja. A ta domača podjetja so obenem svetovni tehnološki prvaki.

Idrija je – kot pravijo v kraju – »zibelka tehnološkega razvoja«. Idrijska »pamet« se naslanja na rudarsko dediščino in s tem tehnološko tradicijo kraja. To dediščino skrbno varujejo: v Idriji so jo uredili kot geopark svetovnega pomena in uspeli rudnik vpisati na seznam svetovne dediščine UNESCO.

Idrija je kraj nasprotij. Je med najbolj kozmopolitskimi kraji v Sloveniji in obenem odmaknjena v hribovsko zakotje. Ne pozabimo, Idrija se je na svetovni zemljevid vpisala stoletja pred Slovenijo. A nikdar ne bo povezana ne z avtocesto ne z železnico. Poudarja preteklost – in je obrnjena v prihodnost. Je kraj s starim rudnikom in najnaprednejšo tehnologijo.

Kot pravi sociolog Pavel Gantar, član Strokovnega sveta Zlati kamen: pri Idriji vse klasične teorije regionalnega razvoja odpovedo. Razen modela Richarda Floride, ki v ospredje postavlja ustvarjalnost.

Jezersko prejme posebno priznanje Zlati kamen kot zelo majhna občina, ki močno izstopa po spretnem in inovativnem razvojnem modelu.

V Jezerskem so z majhnostjo povezane razvojne ovire preseči na pameten način: s povezovanjem z drugimi kraji v Sloveniji in čez mejo. Prvi v Sloveniji so se vključili v elitno omrežje alpskih gorniških vasi, ki se osredotočajo na trajnostni turizem in dosledno skrbijo za varovanje kulturne in naravne dediščine. Ta vrsta turizma temelji na kakovosti in ne na količinah, s to filozofijo pa se povsem ujemajo načrti investitorja v hotel na Jezerskem.

Model prinaša merljive rezultate: zato ima Jezersko daleč najboljše vrednosti kazalnikov pri občinah primerljive velikosti. Te vrednosti so se v zadnjem obdobju močno izboljšale – še nedolgo nazaj bi o kraju lahko govorili kot o degradiranem območju.

Jezersko, Šenkova domačija

FOTO: IZTOK MODJA / WWW.SLOVENIA.INFO

Kot so zapisali v enem od idrijskih razvojnih dokumentov: »Ob imenu Idrija se človek nasmehne: zaradi hudomušnih in prijaznih ljudi, ki že s svojo govorico sporočajo kako enkratni so.«

Ustvarjalnost. Pozitivni duh. Odrprtost v svet. Povezovalnost. Skrb za dediščino in močna zavest o krajevni identiteti. Tehtna razvojna strategija, odprta na močno zavest o krajevni identiteti. Vrsta pomembnih razvojnih korakov, ki jih je občina naredila po prvi nagradi leta 2012 in s katerimi je postala Idrija pionir pri uvajanju tehnologij pametnega mesta. Dovolj za to, da podelimo Idriji nagrado Zlati kamen drugič. Če kje, potem v Idriji. ○

V prihodnost usmerjene občine

Rdeča nit letošnjega izvora je bila »usmerjenost v prihodnost«: kako daleč so občine pri vključevanju sodobnih tehnoloških rešitev v svoj razvoj ter kako trajnostno in vzdržno je ta razvoj obarvan.

Ključni besedi Zlatega kamna 2020 sta tako digitalna transformacija in trajnostni razvoj. Kaj je pokazal pretres teh elementov, kaj smo torej ugotovili na splošnejši ravni? Vsekakor to, da pametno naselje nikakor ni samo vprašanje tehnologije. Prvič, v praksi se je pokazalo, da sta digitalna tehnologija in trajnostni razvoj pogosto tesno prepletena: ko govorimo o pametnih naseljih in o doslednejši digitalni transformaciji, je to pogosto povezano s cilji na področjih trajnostne mobilnosti ali učinkovitejše rabe energije, prehoda na čistejše vire in podobno.

Drugič. Raba tehnologij se pogosto navezuje na **inovativnost in povezovalnost**. Ni posebno presenečenje, da so občine, ki so spretnejše pri uporabi tehnologij, bolj »inovativnosti prijazne«. Praviloma so ti kraji tudi izrazito odprti za sodelovanje in povezovanje na različnih ravneh.

Tretjič. **High tech pogosto spremlja high touch** – torej spretna in iznajdljiva raba mehkih prijemov (socialne politike, delo z ranljivejšimi skupinami, usmerjenost k mladim...). »Pamet« je na lokalni ravni torej veliko več od tehnologije, kar pove že, hm, zdrava kmečka pamet. A bolj zanimivo je to, da imajo tehnološko napredne občine zelo pogosto tudi najbolj razdelane socialne in okoljske politike s konkretnimi prijemi.

Domžale

FOTO: VIDO REPANSEK

Kaj smo odkrili?

Pričakovali smo, da bomo imeli težave najti dovolj kandidat, ki bi jih glede na letošnjo rdečo nit prepričljivo lahko uvrstili finale. Tako je tudi bilo. Prihodnost ni ravno beseda, ki bi jo pogosto srečevali v občinskem besednjaku. Kot bi lahko pričakovali, **izstopajo mesta in zlasti mestne občine** – to velja tako ko gre za rabo digitalnih tehnologij kot tudi drugih prijemov, ki so dolgoročneje usmerjeni. V ožji izbor za nagrado Zlati kamen so se prebile štiri mestne občine, kar je največ doslej. Le dve občini v izboru sta podeželski.

Kar zadeva kakovost kandidat, so **razlike med regijami** letos precej velike. Nič novega, a tokrat smo imeli posebno zagato z drugo regijo, torej z osrednjo in jugovzhodno Slovenijo.

V regiji je vrsta sicer uspešnih krajev, ki pa smo jih v finalu izbora že videli. Z izjemo Domžal pri teh krajih ni bilo dovolj novih elementov, da bi jih lahko ponovno uvrstili v ožji izbor. Zato imamo letos iz te regije le dve kandidatki. Poleg tega smo regijo razširili in vanjo vključili tudi Zasavje.

Teh težav zagotovo nismo imeli v prvi regiji – tu bi zlahka lahko dobili pet ali celo šest prepričljivih finalistk. Ne glede na to smo v finale ponovno uvrstili zmagovalko prvega izbora za nagrado Zlati kamen Idrijo. Odločitev ni bila težka: Idrija je močno napredovala tudi po letu 2012, je med kraji, ki so prišli najdlje pri razvoju v smeri pametnega naselja, je uspešno uvrstila rudnik na seznam svetovne dediščine in razvila vrsto dobrih praks.

Kako smo iskali pamet?

Metodologija ostaja nespremenjena. Najprej pretres razvojnih dokumentov, programskih izjav, člankov in podobno. Potem kvantitativna analiza s pomočjo KPIjev (ključni kazalniki uspeha) v sistemu ISSO. In na koncu pretres ter odločitev Strokovnega sveta projekta Zlati kamen. In kot vsako leto je rdeča nit le glavni poudarek, Strokovni svet pa se o zmagovalnih krajih odloča glede na celovit vtis o razvojni prodornosti nekega kraja. ○

Pet korakov do pameti

Občine smo razdelili v pet skupin glede na to, kako daleč so na poti k pametnemu mestu/naselju/skupnosti, oziroma v kolikšni meri so tehnološko pripravljene.

1. Tehnološko zaostajanje

- IKT infrastruktura je podpovprečno razvita, na občini se posebej ne ukvarjajo z razvojem te infrastrukture.
- Spletna stran občine nudi pomanjkljiv nabor informacij, je neprijazna do uporabnika in z malo interaktivnosti.
- Občina nima sistematičnih, načrtnih aktivnosti, ki se tako ali drugače navezujejo na tehnološki razvoj.

2. Najelementarnejša raba tehnologij

- Občina investira v IKT infrastrukturo: širi optično omrežje, postavlja točke z brezplačnim WiFijem in podobno.
- Spletna stran občine je tipska, z vsemi glavnimi informacijami in obveznimi elementi e-uprave.

V to skupino sodi večina podeželskih občin.

3. Priprave na digitalno transformacijo

- Občina je postavila posamezne merilne senzorje ali manjše sisteme, ki temeljijo na digitalni tehnologiji (sistemi za avtomatsko izposajo koles, posamezne pametne svetilke, različni prikazovalniki – npr. hitrosti, kjer so podatki prikazani tudi on line).
- Občina uporablja interaktivne tehnologije za stik s prebivalci (značilni so spletni portali za zbiranje pobud).
- Posamezne storitve občina nudi s pomočjo mobilnih aplikacij.
- Spletna orodja so bolj sofisticirana.
- IKT infrastruktura je solidno razvita.

50 do 60 odstotkov slovenskih mest bi lahko uvrstili v to skupino.

4. Prehod k pametnemu naselju

- V kraju so sprejeli strateško odločitev, da se bodo razvijali v smeri pametnega naselja.
- To odločitev so nadgradili z ustreznimi organizacijskimi prijemi: oblikovali so delovne skupine, razvojne koalicije, oblike za vključevanje krajanov in drugih deležnikov v razvoj pametnega naselja ipd.
- Posamezne elemente (ki smo jih opisali v tretji točki) v kraju povezujejo v enoten sistem. Ti elementi niso več v rudimentarni obliki, ampak so nadgrajeni, bolj razviti (npr. sistem za izposajo koles, ki je nadgrajen z aplikacijo, kjer lahko spremljamo število in lokacijo prostih koles, nezasedena stojala ipd.).
- Na voljo je več aplikacij. Spletna orodja so bolj razdelana, sofisticirana.

V tej skupini so tehnološko najbolj podprti slovenski kraji – praviloma gre za mestne občine.

5. Pametna skupnost

- Kraj v celoti ali deloma ustreza definiciji pametnega naselja/skupnosti: sistem spremlja vse glavne tokove v kraju in jih sprti regulira tako, da delujejo čim bolj učinkovito in okolju prijazno. ○

Zahodna Slovenija:

FOTO: IZTOK MODJA / WWW.SLOVENIA.INFO

Razvojno najprodornejša občina v regiji:

Idrija - kozmopolitski kraj v skriti dolini

Idrija je kraj tehnoloških pionirjev, od koder se širijo sodobne rešitve po Sloveniji: ponuja zgleden razvojni model, z izrazito modernimi, v prihodnost usmerjenimi potezami.

Posebnost Idrije je v tem, da združuje na videz nezdružljive elemente: Idrija je obenem odmaknjena in kozmopolitska, poudarja dediščino, a obenem prav iz te dediščine izpeljuje izrazito tehnološko obarvan in v prihodnost naravnani razvoj kraja.

Idrija je izrazito strateško vodena občina, ki svoj razvoj utemeljuje na identiteti kraja. Ta identiteta je deloma povezana z odmaknjenostjo in »posebnostjo« kraja, deloma pa s tehnološko usmerjenostjo, povezano z rudarsko tradicijo. Na to identiteto se pripenja tudi usmeritev Idrije v pametno mesto. Glavni gradnik pametnega mesta v Idriji so projekti na področju energetike. Idrija je prvo pilotno mesto v japonsko-slovenskem projektu gradnje pametnih energetskih omrežij

NEDO. Pametne trajnostne rešitve za manjšo porabo energije v Idriji vpeljujejo in razvijajo tudi o okviru projekta 3-Smart (Smart Building – Smart Grid – Smart City). V Idriji so se teh korakov lotili na izjemno povezovalen način: v razvoj projekta pametnega mesta so vključili različne partnerje oz. deležnike, lokalna podjetja (zlasti Kolektor) pa sodelujejo tudi pri razvoju konkretnih tehničnih rešitev.

Ob tem so v Idriji med najbolj povezovalnimi kraji pri nas: tesno sodelujejo s sosedi, poudarjajo kozmopolitsko usmerjenost in v oblikovanje razvoja vključujejo različne skupine in posameznike. V Idriji so tako tudi parkirno politiko oblikovali »pametno«: s pomočjo podatkov in analize navad ter potreb občanov. V okolju, kjer sistematično

DIGITALNA AGENDA: FAZA 4 – priprave na pametno mesto

Število prebivalcev	11.730	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-1,7%	(5 let)	-1,7%	(10 let)
Proračun (prihodki)	11.801.636€	Uvrstitev:	49	
Proračun na prebivalca	1.006€	Uvrstitev:	99	
Investicije (na prebivalca)	325€	Uvrstitev:	126	
Indeks ISSO	46,86	Uvrstitev:	87	

utrjujejo takšno identiteto in miselnost, ni presenečenje pobuda mlade Idrijskeanke: z blogom in aktivnostmi na socialnih omrežjih spodbuja mlade, naj se po študiju vrnejo v Idrijo.

Trg dela: med prvimi desetimi v Sloveniji

Idrija je po letu 2012 (ko je prejela nagrado Zlati kamen) ohranila soliden razvojni ritem. Med večje dosežke kraja v tem obdobju zagotovo sodi, da je Idriji skupaj z Almadenom uspelo uvrstiti rudnik živega srebra na seznam svetovne dediščine in v svetovno omrežje geoparkov. Tudi ta »malenkost« je kamenček v razvojnem mozaiku, oprtem na močno identiteto kraja. Praksa po kateri občina izstopa najbolj, je zagotovo uspešnost pri iskanju razvojnega denarja. V Pivki niso le prvaki po zbranih evropskih sredstvih. Zelo spretni so pri oblikovanju in vključevanju v javno-zasebna partnerstva. Na ta način gradijo dom starejših

občanov, ki bo prijaznejši od običajnih ustanov te vrste pri nas. Ob paleti projektov na različni področjih v Pivki veliko pozornosti namenjajo tudi ohranjanju naravne dediščine. Med drugim je vključena v dva mednarodna projekta, ki merita na sobivanje velikih zveri in človeka. V številnih krajih pri nas vidijo zveri le kot problem z eno samo rešitvijo (odstrel). V Pivki se osredotočajo na sobivanje, ob tem pa vidijo v teh živalih celo razvojno priložnost. Še en primer, kako znajo v kraju s pozitivnim odnosom neko posebnost, ki je v očeh marsikoga le vir težav, preobrniti v izrazito primerjalno prednost.

Pivka ima izjemen razvojni položaj – po vrednosti sestavljenega indeksa ISSO je na 18. mestu med 212 občinami. Med podeželskimi občinami je na osmem mestu. Glede na sestavljeni indeks preboja (ki smo ga sestavili za lanski izbor), je Pivka uvrščena zelo visoko, na 13. mesto. Kazalniki so vsaj nekoliko nadpovprečni pri vseh uporabljenih kriterijih, posebej pa izstopata podjetništvo (31. mesto) in trg dela (21. mesto).

Antonijev rov

FOTO: SAMO TREBIŽAN / CENTER ZA IDRIJSKO DEDIŠČINO

V ožjem izboru:

Jezerško - gorniška vas s hitrim razvojem

Jezerško se uvršča med finaliste zaradi dinamike, prizadevnosti in obsega aktivnosti, s katerimi ta zelo majhna občina prekaša kraje z nekajkrat več prebivalci.

Ko pogledamo nabor aktivnosti občine Jezerško, je težko verjeti, da nima niti 1.000 prebivalcev: takšnega nabora se ne bi sramovali v marsikaterem manjšem slovenskem mestu. So zgleden primer kraja, ki nima kritične mase osebja (in denarja), potrebne za učinkovito razvojno politiko. A to šibkost so znali obiti z bogatim sodelovanjem s sosednjimi občinami in s povezovanjem na mednarodni ravni. Jezerško se je kot prvi kraj v Sloveniji uvrstilo v prestižno omrežje alpskih gorniških vasi z visokimi standardi ohranjene narave in kulturne dediščine ter izrazito trajnostno obarvanim turističnim razvojem.

V občini se prav tako zavedajo pomena, ki ga imajo tehnologije za digitalizacijo kraja, poudarjajo sodobne komunikacijske kanale in so začeli s prvimi posameznimi manjšimi projekti,

ki jih lahko štejemo za prve gradnike pametnega naselja. V sodelovanju z Bledom in Tržičem so tako pripravili projekt pametne javne razsvetljave.

Pametna strategija turizma že prinaša sadove: po letu 2010 se je število prenočitev početrilo, na Jezerško pa so privabili tudi strateškega investitorja. Tudi na drugih področjih lahko razberemo, da je za posameznimi koraki jasna strategija. Ta strategija prinaša merljive rezultate. Od leta 2015 je Jezerško glede na sestavljeni indeks ISSO napredovalo s 185. na 61. mesto – s tem Jezerško močno odstopa od ostalih mikroobčin z manj kot 1.000 prebivalci in se uvršča med razvojno najprodornejše majhne kraje pri nas. Ima najvišjo vrednost indeksa ISSO za socialno kohezijo, najmanjši delež dolgotrajno brezposelnih in je slovenski prvak po deležu ekološkega kmetijstva. ○

Jezerško ima največjo vrednost sestavljenega indeksa ISSO med vsemi slovenskimi zelo majhnimi občinami.

DIGITALNA AGENDA: FAZA 3 – prvi znaki transformacije

Število prebivalcev	627	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-1,1%	(5 let)	-6,7%	(10 let)
Proračun (prihodki)	1.172.463€	Uvrstitev:	206	
Proračun na prebivalca	1.870€	Uvrstitev:	5	
Investicije (na prebivalca)	633€	Uvrstitev:	21	
Indeks ISSO	48,39	Uvrstitev:	61	

Vaško jedro

FOTO: TIC JEZERSKO

FOTO: FOTOMORGANA / ZTKK

V ožjem izboru:

Kranj - pametno mesto sodelujočih prebivalcev

Kranj je med slovenskimi občinami, ki so prišle najdlje pri tem, da se pri svojem razvoju naslanjajo na tehnologijo, ob tem pa mesto izstopa tudi po »pametnem« vključevanju občanov v razvoj.

Strateško upravljana mestna občina se vsaj na nekaterih področjih bliža modelu pametnega mesta. Tudi v strategiji so se izrecno opredelili, da želijo »Kranj postaviti na zemljevid pametnih mest ter skupnosti« - tako jasno usmeritev najdemo pri nas le izjemoma. V strategiji je zabeleženo še, da bo Kranj »inovativno mesto, naklonjeno novim tehnologijam in spodbujanju mladih talentov«.

Pri tem je pomembno, da kot »pametno« ne štejejo le elementov, ki so strogo povezani z digitalno transformacijo. Poleg »tehničnih inovacij« v Kranj močno poudarjajo tudi uporabo »novih socialnih modelov« kot eno od najpomembnejših usmeritev. Da mislijo resno, najbolj dokazuje celovita prenova soseske Planina kot degradiranega urbanega

območja. Ta prenova velja v evropskih merilih za primer dobre prakse. Ključni element preнове je prav vključevanje občanov. Pri tem v Kranju zgleđno uporabljajo različne prijeme in deloma tudi sodobne tehnološke rešitve. Kranj je zgleđna občina tudi ko gre za delovanje mladih, za trajnostno mobilnost in energetske preнове. Na vseh teh področjih mestna občina vpeljuje nove tehnologije in je pri tem vsaj v nekaterih primerih med vodilnimi pri nas.

V Kranju je edini spomenik kriptovalutam na svetu, s pomočjo aplikacije se lahko virtualno priklenete na sramotilni steber. A ob tem drži tudi, da še ne morete z enotno kartico plačati parkiranja in vstopa v športne objekte. ○

Analiza ISSO pokaže, da Kranj izstopa po okoljskih aktivnostih in po visoki vrednosti indeksa hitro rastočih podjetij.

DIGITALNA AGENDA: FAZA 4 – priprave na pametno mesto

Število prebivalcev	55.795	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-0,6%	(5 let)	+1,7%	(10 let)
Proračun (prihodki)	49.861.999€	Uvrstitev:	4	
Proračun na prebivalca	894€	Uvrstitev:	152	
Investicije (na prebivalca)	296€	Uvrstitev:	141	
Indeks ISSO	50,78	Uvrstitev:	41	

Osrednja in jugovzhodna Slovenija:

FOTO: ROBERT MULEJ

Razvojno najprodornejša občina v regiji:

Trbovlje: od knapov do raketne znanosti

Kljub zahtevni dediščini v Trbovljah dosegajo prve merljive razvoje rezultate, pot iz rudarske in industrijske preteklosti v prihodnost pa iščejo tudi s pomočjo sodobnih tehnologij.

Trbovlje so med kraji z najboljšo strukturo delovnih mest (analiza ISSO 2020: 12. mesto).

Rudarsko dediščino v Trbovljah razumejo kot temeljni del identitete kraja in jo interpretirajo tudi kot tehnološko naprednost. Tako razumljena tradicija lahko deluje kot pozitivno gibalno razvoja. Tako ni naključje, da tudi pri opozarjanju na dediščino uporabljajo sodobne tehnološke rešitve, prav tako pa ne, da je prav v Trbovljah zaživel festival nove medijske umetnosti. V Trbovljah imajo virtualni muzej rudarstva, močno tehnološko pa je obarvan tudi novi Park kulture. V Trbovljah Tudi »prvi novomedijski vrtec pri nas« je nastal prav v Trbovljah. Zakaj so ti elementi pomembni? Ker imajo pomembno simbolno sporočilo – Trbovlje predstavljajo kot »sodobno mesto z jasno vizijo prihodnjega razvoja«. Ob tem se na pogorišču starega gospodarstva razvija podjetništvo: ta razvoj je že pripeljal do prvih visokotehnoloških podjetij,

ki so uspešna v svetovnih merilih. Omenimo le Dewesoft, ki je vodilno svetovno podjetje na področju visokotehnoloških merilnih sistemov.

Na podoben način povezujejo rudarsko tradicijo in visokotehnološki razvoj tudi v Idriji. Res je, da so pri tem uspešnejši. Res je tudi, da so Trbovlje še zelo daleč od npr. pametnega mesta in da so včasih pri razvojnih prijemih nekoliko nespretni. A prav tako drži, da imajo Trbovlje veliko zahtevnejše izhodišče od Idrije. Ob tem imajo v Trbovljah široko paleto razvojnih aktivnosti, ki merijo na socialno vzdržen in trajnostni razvoj. Ta razvoj je merljiv: Trbovlje so glede na sestavljeni indeks ISSO v petih letih napredovale s 193. na 153. mesto. V tej luči je potrebno razumeti tudi uvrstitev Trbovelj med finalistke: kot kraj, ki je še daleč od optimuma, a ga odlikuje prizadevnost, ki že daje prve rezultate. ○

DIGITALNA AGENDA: FAZA 3 – prvi znaki transformacije

Število prebivalcev	16.041	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-2,5%	(5 let)	-7,7%	(10 let)
Proračun (prihodki)	14.666.623€	Uvrstitev:	32	
Proračun na prebivalca	914€	Uvrstitev:	137	
Investicije (na prebivalca)	316€	Uvrstitev:	135	
Indeks ISSO	41,17	Uvrstitev:	153	

V ožjem izboru:

Živahne Domžale

Domžale izstopajo po skrbi za ranljive skupine, po skrbi za dobro podjetniško klimo in po izjemno pestrem dogajanju na različnih področjih.

Izhodišče za dinamičen razvoj kraja je kombinacija močnega podjetništva in bližine prestolnice. Ob tem navezujejo Domžale razvoj na identiteto kraja, s tem pa na izrazito industrijsko in obrtno tradicijo. Že v času Avstro-Ogrske se je v Domžalah močno razvilo slamninarstvo in iz obrti preraslo v pravo industrijo. V časih socialistične Jugoslavije so bile Domžale pilotni kraj, kjer se je preizkušalo razvoj obrti in podjetništva. Ta poudarjena podjetnost je temeljna prvina krajevne identitete in Domžale ostajajo kraj, ki izstopa po ugodni podjetniški klimi.

Domžale pri razvojnih korakih uporabljajo posamezne elemente novih tehnologij. Med prvimi v Slovenijo so uvedli pametno kartico, a zdi se, da niso znali v celoti izkoristiti možnosti, ki jih takšna kartica ponuja. Vsekakor moramo omeniti tudi precej razvito WiFi omrežje za brezplačni dostop do interneta.

Če so Domžale pri uvajanju pametnih tehnologij na bolj ali manj povprečni ravni

(pa čeprav je v kraju prvo solarno avtobusno postajališče v Sloveniji), pa to ne velja za pametne »mehke« razvojne prijeme. V občini veliko skrbi namenjajo ranljivim skupinam. Leta 2019 so priredili prvi festival podjetništva za starejše pri nas – prihodnje leto naj bi prerasel v osemdnevni vseslovenski festival podjetništva z medgeneracijsko noto. V Domžalah je tako tudi skrb za različne starostne skupine povezana s spodbujanjem podjetništva. Mladim je namenjen obsežen program Generator s serijo dogodkov Štartaj Domžale.

Domžale so med kraji, ki prebivalcem omogočajo za slovenske razmere nadpovprečno raven kakovosti bivanja. Mesečni seznam dogodkov na športnem in kulturnem področju v občinskem glasilu je dolg kar štiri strani, to bogastvo možnosti pa omogočajo tudi stalne naložbe v parke, športne in kulturne objekte. ○

DIGITALNA AGENDA: FAZA 3 – prvi znaki transformacije

Število prebivalcev	35.917	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	+2,2%	(5 let)	+6,4%	(10 let)
Proračun (prihodki)	30.889.158€	Uvrstitev:	10	
Proračun na prebivalca	860€	Uvrstitev:	170	
Investicije (na prebivalca)	158€	Uvrstitev:	210	
Indeks ISSO	53,25	Uvrstitev:	18	

FOTO: SPORT - DOMŽALE

Od Koroške do Posavja:

FOTO: TIC KRŠKO

Razvojno najprodornejša občina v regiji:

Krško gleda v prihodnost

Zakaj (ponovna) uvrstitev Krškega med finaliste? Zaradi nabora projektov s sodobnim predznakom in usmerjenostjo v prihodnost.

Krško je med kraji z najvišjimi plačami (8. mesto) in kjer so najbolj zmanjšali količine nastalih odpadkov (8. mesto).

Občina Krško je gonilna sila širšega slovenskega projekta Pametne vasi za jutri: oblikovanje pilotnih modelov za trajnostni razvoj podeželskih okolij s posebnim demografsko obarvanim poudarkom – zasnovano »pametnih srebrnih vasi«, ki naj bi omogočile daljšo samostojno življenje starostnikom. Pri obnovi mestnega jedra v Krškem uporabljajo celovite rešitve, s katerimi skušajo povezati različna področja (koncept mestnega marketinga). Omenimo projekt oživljanja mestnega središča s pomočjo umetnih obrti. Krško izstopa tudi pri vključevanju občanov v upravljanje občine in pri delu z mladimi. Nekaj svežih prijemov lahko

odkrijemo tudi pri razvoju turizma, kot je na primer močno poudarjanje »posavske ribe« - prav na račun spretno zasnovanih projektov, povezanih z ribami, so v Krškem usšeli dobiti kar nekaj evropskega denarja.

Sistem za zbiranje pobud občanov je med bolj izdelanimi. Za zbiranje in pregled pobud so oblikovali posebno spletno stran in aplikacijo za mobilne telefone. Komunalno podjetje Kostak občane izdatno osvešča in informira o ravnanju z odpadnimi vodami – njihova akcija VARUJVODO povezuje šest posavskih občin in lahko velja za primer dobre prakse. ○

DIGITALNA AGENDA: FAZA 3 – prvi znaki transformacije

Število prebivalcev	25.884	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	+0%	(5 let)	+0%	(10 let)
Proračun (prihodki)	35.545.102€	Uvrstitev:	8	
Proračun na prebivalca	1.375€	Uvrstitev:	28	
Investicije (na prebivalca)	534€	Uvrstitev:	41	
Indeks ISSO	50,13	Uvrstitev:	48	

V ožjem izboru:

Slovenske Konjice: zelene in digitalne

Slovenske Konjice izstopajo po rabi digitalnih orodij pri razvoju turistične destinacije in po ambicioznih ciljih na področju zmanjševanja količin odpadkov.

So med manjšimi kraji, kjer v razvoj vse bolj vključujejo koncepte pametnega naselja. Pri uvajanju mobilnih aplikacij so Slovenske Konjice med pionirji, ko gre za občine pri nas. V turizmu so povezani s sosednjimi Zrečami (skupna destinacija Rogla – Pohorje), govorijo pa o »zeleni digitalni destinaciji«. To pomeni dvoje, da trženje vse bolj sloni na sodobnih digitalnih orodjih in da vključujejo sodobne tehnologije v samo turistično ponudbo (npr. doživetja, nadgrajena z obogateno in virtualno resničnostjo).

Na občinski spletni strani so oblikovali zavihek Pametno mesto, kjer objavljajo povezave na posamezne »pametne« storitve in informacije, povezane z digitalizacijo. Vsebine so razdeljene na štiri področja: bivanje in urbano načrtovanje, gospodarstvo in povezovanje, mobilnost ter okolje in energija.

Slovenske Konjice so med kraji, kjer bolj vestno ločujejo odpadke (17. mesto).

Drugi pomembni element razvoja kraja je ti. zero waste usmeritev: v občini so oblikovali vrsto pobud, ki naj bi vplivale na zmanjševanje količin nastalih odpadkov. Slovenske Konjice so bile med prvimi kraji pri nas, ki so dobile center za ponovno uporabo (zdaj v občini delujeta dva).

Tudi sicer so Slovenske Konjice sodobno upravljana občina s participativnim proračunom in sistemom za brezplačno izposajo koles, ki je povezan z sosednjimi

FOTO: VID PONIKVAR / WWW.SLOVENIA.INFO

kraji od Zreč vse do Laškega! Občina deluje izrazito povezovalno: omenimo lahko še, da v Slovenskih Konjicah deluje Dravinjski podjetniški klub, ki je med drugim zasnoval akcijski načrt o spremembi območja v »referenčno digitalno dolino EU«. ○

DIGITALNA AGENDA: FAZA +3 – resnejši znaki transformacije

Število prebivalcev	14.912	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	+2%	(5 let)	+3,6%	(10 let)
Proračun (prihodki)	12.397.080€	Uvrstitev:	42	
Proračun na prebivalca	831€	Uvrstitev:	184	
Investicije (na prebivalca)	264€	Uvrstitev:	164	
Indeks ISSO	47,41	Uvrstitev:	82	

FOTO: ANDREJ TARFILA / WWW.SLOVENIA.INFO

V ožjem izboru:

Velenje: domiselni pionirji

Mestna občina Velenje sodi med vodilne kraje v Sloveniji, ko gre za projekte trajnostne mobilnosti in energetske sanacije, izstopa pa tudi pri prijemih za tehnološko osveščanje prebivalcev.

Glavni adut Velenja: solidna raven življenjskega standarda (21. mesto).

Mestno občino Velenje odlikujeta za slovenske razmere velika stopnja domiselnosti in inovativnosti pri iskanju novih razvojnih prijemov in rešitev - te smo odkrivali že pri prejšnjih dveh kandidaturah Velenja za nagrado Zlati kamen.

Velenje je med vodilnimi kraji pri nas, ko gre za spodbujanje, osveščanje in izobraževanje, povezano z vključevanjem novih tehnologij v razvoj. V ta namen so razvili Vzorčno mesto, kjer s tehnološkimi vsebinami na sodoben način seznanjajo zlasti mlade. Na podoben način v kraju že osveščajo in spodbujajo zmanjšanje porabe

energije: tako so postavili celo tematski zabavišni park na temo energije.

Posamezne »pametne« rešitve so v praksi uporabili zlasti na področjih trajnostne mobilnosti in spremljanju porabe energije. Ko gre za ti dve področji, Velenje precej izstopa. Z energetske sanacije stavb so se sistematično začeli ukvarjati že pred več kot desetletjem. Velenje je bilo med pionirji, ko gre za uvajanje sistemov brezplačne izposoje koles in brezplačnega javnega prevoza. V zadnjem obdobju so glavni projekti mestne občine širitev kolesarskega omrežja in prenova ter oživljanje degradiranih območij. ○

DIGITALNA AGENDA: FAZA - 4 – prve priprave na pametno mesto

Število prebivalcev	32.959	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	+0,7%	(5 let)	-0,3%	(10 let)
Proračun (prihodki)	38.622.543€	Uvrstitev:	7	
Proračun na prebivalca	1.172€	Uvrstitev:	48	
Investicije (na prebivalca)	464€	Uvrstitev:	60	
Indeks ISSO	48,29	Uvrstitev:	64	

Vse pametnejši Maribor

Maribor sodi med kraje, ki so pri uvajanju elementov pametnega mesta pri nas prišli najdlje – pri tem so oblikovali široko partnerstvo in vključili različna razvojna področja, vključno z uvajanjem krožnega gospodarstva.

Pametno mesto v Mariboru razumejo kot celovit sistem, ki združuje zelo različna področja in ki ni omejen le rabo posameznih digitalnih tehnologij. Za prehod k pameti so v mestu oblikovali široko partnerstvo, ki vključuje mestno občino, razvojne agencije, javna komunalna podjetja, raziskovalne institucije na čelu z univerzo in zasebna podjetja.

Med najboljše praktične primere uvajanja elementov pametnega mesta je mestni vodovod, kjer na daljavo odčitavajo stanje števecov in zaznavajo nenormalnosti, na primer izlitja. Kot element pametnega mesta razumejo v Mariboru tudi prehod na krožno gospodarstvo: model prehoda razvijajo s pomočjo inštituta Wcycle, ustanovitelj tega inštituta pa so ponovno mestna komunalna podjetja. Z vrsto konkretnih projektov in naprednih konceptualnih rešitev velja Maribor v evropskih okvirih kot zgleden primer prehoda na krožno gospodarstvo.

V okviru aktivnosti za pametno mesto so v Mariboru naredili vrsto razvojnih korakov, ki jih lahko razumemo kot manjše ali večje dobre prakse. Sem zagotovo sodijo urbani eko-vrtovi, posamezni koraki na področju trajnostne mobilnosti, zanimive aplikacije, s katerimi vključujejo občane v razvoj, prostor za co.working in podobno.

Kot mejnik v mestnem razvoju lahko štejemo tudi to, da je Evropska komisija izbrala Maribor kot enega od osmih središč evropskega superračunalniškega omrežja. Mariborski superračunalnik bo med 35 najzmogljivejšimi napravami na svetu in bo omogočil pospešen razvoj znanj.

Razvoj mestne občine Maribor ni enoznačen. Tudi ko pogledamo razvoj projektov, ki so povezani s preходом v trajnostno in pametno mesto, lahko pogosto zaznamo diskontinuiteto, prelome in nedoslednosti. A ne glede na nerazrešeno krizo, ki mesto zaznamuje že desetletja, ne glede na »naporno« dogajanje v mestni politiki, množico afer in neizpolnjenih velikih obljub, gre Maribor naprej. Za kuliso pretresov se razvija vse bolj privlačno in obnovljeno staro mesto z živahnim kulturnim utripom, turistično središče in mesto, ki vedno bolj temelji na znanju. ○

Znak podjetniškega preporeda? Glede na razvitost hitro rastočih podjetij si Maribor deli prvo mesto s prestolnico.

FOTO: JURIJ PIVKA / WWW.SLOVENIA.INFO

DIGITALNA AGENDA: FAZA 4 – priprave na pametno mesto

Število prebivalcev	110.513	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-1,1%	(5 let)	-1,1%	(10 let)
Proračun (prihodki)	99.940.481€	Uvrstitev:	2	
Proračun na prebivalca	904€	Uvrstitev:	146	
Investicije (na prebivalca)	87€	Uvrstitev:	212	
Indeks ISSO	47,62	Uvrstitev:	78	

V ožjem izboru:

Cerkvenjak: razvojni preskok v 21. letih

Prizadevna občina z močno vizijo in ciljem – razviti se iz zaostalega vaškega naselja prek trga v manjše mestece, ki ponuja visoko kakovost bivanja.

Razvoj kraja na prvi pogled ni spektakularen (kar velja tudi za podobo kraja) – a med številnimi novimi zelo majhnimi občinami na širšem območju Slovenskih Goric Cerkvenjak izstopa tako po »trdih vsebinah« (razvoj infrastrukture) kot po »mehkih«, ki se jih v številnih sosednjih krajih sploh ne lotevajo.

Cerkvenjak je bil pred letom 1991 na enem od najbolj zaostalih območij v Sloveniji. Ni še dolgo, ko so na pogrebnih »pokojnike z vprego peljali po makadamski cesti v Lenart«. Zdaj sodi Cerkvenjak med štiri kraje v Sloveniji, kjer lahko rezervirate teniško igrišče prek spleta. V 21 letih, odkar je občina samostojna, so pospešeno razvili infrastrukturo na vseh glavnih področjih. Hiter razvoj je merljiv: kraj

sicer ostaja med revnejšimi pri nas, a ga odlikuje zelo dobra razvojna dinamika. Zelo pomembno je tudi, da so s spretnim razvojem uspeli ustaviti odseljevanje in zlasti beg možganov.

S fizično ureditvijo trga v središču kraja naj bi se po izjavah občinske politike kraj tudi simbolno prelevil iz vaškega naselja v trg. Projekti kot so postavitve arheološkega parka ali ureditev parka (Vitalin) so v regiji še redkost. Droben znak, ki kaže na ambicije kraja, je tudi Slovenskogoriški forum, ki deluje v Cerkvenjaku in povezuje intelektualce iz širšega območja. Kraj je še v preddigitalni fazi, a tudi tu s svojimi pobudami nekoliko izstopa: je denimo nosilec projekta e-kolesa Slovenskih Goric. ○

Cerkvenjak ima najmanj bolniških odsotnosti v Sloveniji.

DIGITALNA AGENDA: FAZA 2 – osnovno vključevanje tehnologij

Število prebivalcev	2.048	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-0,2%	(5 let)	-0,15%	(10 let)
Proračun (prihodki)	1.855.060€	Uvrstitev:	190	
Proračun na prebivalca	906€	Uvrstitev:	143	
Investicije (na prebivalca)	323€	Uvrstitev:	128	
Indeks ISSO	44,31	Uvrstitev:	114	

FOTO: VALERIJA TOŠ / OBČINA CERKVENJAK

FOTO: ANDREJ TARFILA / WWW.SLOVENIA.INFO

V ožjem izboru:

Murska Sobota: preboj središča pomurja

Murska Sobota je v zadnjih letih glede na merljive kazalnike naredila razvojni preboj, ob tem pa utrdila vlogo regionalnega središča.

Murska Sobota s svojimi razvojnimi koraki dosledno sledi ciljem, zapisanim v strateških dokumentih občine. Na sploh lahko za Mursko Soboto rečemo, da je med kraji, ki so najbolj disciplinirano osredotočena na cilje, zapisane v strategiji.

Dva projekta, ki – ob vseh drugih učinkih – precej krepita položaj regionalnega središča, sta regijski promocijski center Vrata Pomurja (ali Expano) in temeljita revitalizacija mestnega središča. Ob tem so v Murski Soboti med vodilnimi kraji pri nas, ko gre za projekte trajnostne mobilnosti. Souporabo električnih vozil so omogočili takoj za Ljubljano. Brezplačni mestni prevoz deluje že 14 let. Načrtovana naložba v kolesarske steze je med največjimi pri nas. Prav na področju trajnostne mobilnosti lahko najbolj

zaznamo tudi počasno uvajanje elementov pametnega mesta. Da se v Murski Soboti pripravljajo za razvoj v »zeleno in pametno prihodnost«, dokazuje tudi pobuda MS4Future. V mestu z vrsto aktivnosti skrbijo za ranljive skupine, za mlade in za okolje.

Sistematične in dolgoročno usmerjene aktivnosti mestne občine niso brez merljivih rezultatov, nasprotno. Murska Sobota je – če upoštevamo merljive kazalnike - naredila v zadnjih petih letih pravi razvojni preboj: glede na sestavljeni indeks ISSO je napredovala s 197. (2015) na 71. mesto! Res je, da indeksa nista neposredno primerljiva, a tako velikega skoka še zdaleč ne moremo pripisati le spremembam v metodologiji. ○

Murska Sobota je na drugem mestu po proizvodnji energije iz trajnostnih virov na prebivalca.

DIGITALNA AGENDA: FAZA 3 – prvi znaki transformacije

Število prebivalcev	18.752	(2019)		
Sprememba števila prebivalcev	-1%	(5 let)	-3%	(10 let)
Proračun (prihodki)	20.286.319€	Uvrstitev:	19	
Proračun na prebivalca	1.082€	Uvrstitev:	71	
Investicije (na prebivalca)	295€	Uvrstitev:	143	
Indeks ISSO	47,88	Uvrstitev:	73	

**Nove
tehnologije
prinašajo
celostne
rešitve
za boljšo
kakovost
bivanja**

Nove tehnologije prinašajo celostne rešitve za boljše kakovost bivanja

Tehnološki razvoj prinaša številne priložnosti za razvoj rešitev, ki nam poenostavljajo življenja in izboljšujejo kakovost bivanja. V Telekomu Slovenije tako razvijajo številne rešitve, s katerimi s pomočjo najsodobnejših tehnologij uporabnikom zagotavljajo preprosto, varno in brezskrbno uporabo komunikacijskih storitev in celostnih rešitev. Namenjene so tako posameznikom kot širšemu okolju, saj gre za rešitve pametnega doma, pametnih mest in pametnih skupnosti.

Kaj prinaša razvoj pametnih mest?

Pametno mesto je urbani center, ki tehnologijo izkorišča za zagotavljanje boljše kakovosti življenja prebivalcev, za načrtno upravljanje virov (okolje, energenti, promet) in izboljšuje trajnostno delovanje. Telekom Slovenije je v letu 2019 v Občini Zagorje ob Savi s tem namenom vzpostavil osrednjo komunikacijsko postajo, ki bo storitve pametnega mesta približala tudi prebivalcem Zagorja. Gre za rešitev, ki v obliki pametne ulične svetilke poleg javne razsvetljave omogoča tudi spremljanje in analizo različnih dejavnikov za boljše načrtovanje in upravljanje virov, kot so parkirna mesta, parametri onesnaženosti zraka, komunalne storitve in drugo. Hkrati nudi možnost polnjenja električnih vozil ter omogoča vključevanje dodatnih modulov za zbiranje zelenih podatkov glede na potrebe posamezne lokacije. Celotna rešitev je povezana v enotno platformo za upravljanje in spremljanje dejavnikov za zagotavljanje boljše kakovosti bivanja, ki temelji na tehnologiji interneta stvari.

Storitev E-oskrba starejšim omogoča daljše in varno bivanje na njihovem domu

V Sloveniji vsak tretji starostnik, starejši od 65 let, pade vsaj enkrat letno (najpogosteje

na svojem domu). Da starostniki prejmejo pomoč, pa lahko mine tudi 18 ur, kar pogosto privede do hujših zdravstvenih zapletov, tudi smrti. E-oskrba Telekoma Slovenije z napredno tehnologijo omogoča uporabniku enostaven klic na pomoč in 24-urno povezavo z asistenčnim centrom, ki se v primeru padca, slabosti ali omedlevice ustrezno odzove. Na ta način E-oskrba učinkovito podpira bivanje starejših, pa tudi invalidov, bolnikov s kroničnimi boleznimi, bolnikov po težjih operativnih posegih in oseb z demenco pri samostojnejšem bivanju na njihovem domu, svojcem pa lajša skrb za bližnje. Z namenom večje dostopnosti storitve E-oskrba Telekom Slovenije skupaj z Zvezo društev upokojencev Slovenije izvaja projekt »Varni in povezani na domu«, v okviru katerega skupaj z občinami zagotavlja (so)financiranje storitve.

Vsaka storitev pa je uporabna le toliko, kot je varna

Ob vse bolj razširjeni uporabi tehnologij skrb za informacijsko varnost postaja vse bolj pomembna, tako za posameznike kot za javne ustanove in druge organizacije. V Telekomu Slovenije deluje najsodobnejši Operativni center kibernetске varnosti, ki z vrhunsko ekipo strokovnjakov v realnem času spremlja varnostne dogodke ter v primeru varnostnih tveganj ustrezno ukrepa. Varnostne storitve, ki jih izvaja Operativni center kibernetске varnosti, lahko najamejo tudi druge organizacije, podjetja in ustanove, od malih podjetij do občin. Pri tem pa je strošek bistveno nižji, kot če bi tovrstne varnostne sisteme v organizaciji vzpostavljali sami. ○

Razvojni preboj = podjetniki + občine + krajani

Goran Novković, izvršni direktor SBC Kluba slovenskih podjetnikov

V dobi globalizaciji se običajno spomnimo samo velikih donatorjev. Tistih, ki jih vidimo v Ligi prvakov, na dresih športnikov, v oglasih v različnih medijih ... Podjetnikov se kot donatorjev skorajda ne vidi.

Razlogov je več. Vidimo jih samo v malih lokalnih skupnostih, zato njihova imena »papagajsko« ne odmevajo tako pogosto, kot imena multinacionalnih ali velikih državnih družb, s katerimi nas iz medijev obstreljujejo vsak dan. A obstajajo še drugi razlogi.

Podjetniki pogosto niti nočejo, da se jih omenja kot donatorje. Kar nekaj sem jih v zadnjih dveh letih srečal, ki menijo, da je objavljane informacij o aktivnostih iz naslova donatorstva in družbene odgovornosti v nasprotju s samo idejo družbene odgovornosti. »Če to objavljaš, potem je to marketing, ne družbena odgovornost,« mi je pred časom dejal eden od znanih slovenskih podjetnikov.

Spet drugi se izogibajo objavljanju tovrstnih informacij predvsem zato, ker se pragmatično želijo posvetiti eni ali nekaj aktivnostim s tega področja. Čim objavijo takšno informacijo, pa tudi mnogi drugi potrčkajo na njihova vrata in prosijo za podporo. Zato raje molčijo in se posvečajo izbranim projektom.

Posledica vsega tega je videz v javnosti, da podjetniki bistveno manj prispevajo k družbeni odgovornosti kot velike firme. Ogenj na olje takšnega neupravičenega občutka kdaj pa kdaj prispeva kak veleumni kolumnist, ki v kabinetu v Ljubljani naredi kvazi analizo o donatorstvu zgolj na podlagi zapisov v medijih. In tako seveda ugotovi, da je objavljenih zelo malo projektov podjetnikov. Pri tem se avtorju ne da niti dvigniti telefona, da bi malo povprašal naokoli. Ali pa da bi se z avtom zapeljal po Slovenijo. Če bi to storil, bi hitro ugotovil, koliko različnih imen lokalnih podjetij ali njihovih znamk je postavljenih, denimo ob lokalnih športnih objektih.

To ni hipotetičen primer. Takšna kolumna je bila objavljena leta 2018. Avtor je v nekaterih okoljih zelo priznan intelektualec.

Zaradi vsega tega smo v SBC Klubu slovenskih podjetnikov prepričani, da je priznanje loka-

FOTO: MIŠKO KRANJEC

lnim podjetnikom, ki s svojimi izvirnimi projekti družbene odgovornosti vračajo lokalnemu okolju, izjemno dobrodošlo. Veseli smo, da to počnemo skupaj z Zlatim kamnom, ki tradicionalno vsako leto privablja prav predstavnike lokalnih skupnosti. To je tudi naše poslanstvo. Med zlatimi vodili SBC Kluba slovenskih podjetnikov sta tudi zavzemanje za razvojni preboj in negovanje mladih talentov. Podjetnost ni le temelj razvojnega preboja v podjetništvu, ampak v vseh družbenih sferah. Enako velja za mlade talente.

Podjetniki so steber lokalnih skupnosti. Po eni strani generirajo delovna mesta in denar za lokalni razvoj, po drugi strani pa je njihovo poslanstvo, da podjetnost, solidarnost, družbeno odgovornost kot vrednote širijo v lokalnih okoljih tudi prek skupnih projektov z lokalnim okoljem. To je izjemnega pomena. Kot je izjemnega pomena, da lokalne skupnosti in občani/krajani omogočijo podjetnikom in podjetjem čim boljše podjetniško okolje.

To je prava simbioza, ki prinaša razvojni preboj za vse. ○

Podjetna Slovenija dela dobro

Skupna značilnost gospodarskih družb, ki so se javila na razpis za lokalni skupnosti prijazno podjetje: ob izvrstnih poslovnih rezultatih jih odlikuje iskrena želja delati dobro

Priznanje za lokalni skupnosti prijazno podjetje leta je dobilo eno samo podjetje. Še dvema družbama je žirija podelila znak »častna omemba« zaradi posebej izvirnih in dobrih praks. Tri podjetja torej posebej izpostavljamo z enim samim namenom: ker smo presodili, da se od njih letos da naučiti posebej veliko. A učimo se lahko od prav vseh sedmih podjetij, ki so se odzvala na naš razpis. To so podjetja, ki dobro delajo in ki delajo »dobro« – torej v korist širše skupnosti, okolja in zanamcev. So dokaz, da prizadevanje za odlične poslovne rezultate ni v nasprotju z delom za javno dobro. Še več, ti dve usmeritvi – dobro delati in delati dobro – sta pri teh podjetjih neločljivo prepleteni. Zato poudarjamo, vseh sedem podjetij si zasluži priznanje, pohvalo – in zahvalo. Na kratko predstavljamo njihovo družbeno koristno delovanje, celotne opise pa si lahko preberete na naši spletni strani.

V podjetju **Elmont** (Krško) se ukvarjajo z gradnjo in vzdrževanjem elektroenergetskih sistemov. V poslovanje podjetja so »integrirali pomembne smernice glede varovanja okolja, zdravja zaposlenih in sodelovanja z lokalno skupnostjo«. Glavne aktivnosti, kjer Elmont konkretno prispeva k boljši kakovosti življenja v okolju, so sponzorstva in donacije. Te namenjajo za kulturo, šport in izobraževanje, še posebej pa so aktivni na humanitarnem področju. Za donacije in sponzorstva podjetje letno nameni 1,4 odstotke – to je leta 2018 pomenilo skoraj 27.000 evrov.

Elpro Lepenik & Co. (Rogoza, Miklavž na Dravskem polju) je specialist na področju merjenja temperatur v industrijskih procesih. V podjetju posebej poudarjajo osebni razvoj zaposlenih, zdravo in varno delovno okolje in okoljsko ozaveščenost. Osnovno vodilo delovanja je »energetska učinkovitost z minimalnimi vplivi na okolje«, pripravljajo pa se tudi na energetska samooskrbo. Ob tem namenjajo sredstva za izobraževanje in razvoj mladih, živali, šport, kulturo in socialo. Podjetje financira raziskovalne

programe, ki jih izvajajo študenti, nudi pa tudi različne prakse.

MIK etapa

Kostak (Krško) je komunalno in gradbeno podjetje, ki je deloma v občinski lasti. Podjetje podpira različna društva in organizacije, zlasti na lokalni ravni. Od komunalnega podjetja lahko pričakujemo, da je občutljivo do okoljskih vprašanj. Izvirni prispevek družbe Kostak je »edina pisarna na območju Slovenije, kjer je mogoče na enem mestu dobiti uporabne informacije, kako v poplavi ponudb izbrati in postaviti malo komunalno čistilno napravo«. Brezplačno svetovanje občanom vključuje tudi ogled na terenu. V projekt (Varujvodo) je vključenih šest posavskih občin in skupno štiri komunalna podjetja, z njim pa so pridobili tudi evropska sredstva. V družbi veliko pozornosti namenjajo tudi okoljevarstveni vzgoji otrok in pri tem sodelujejo s šolami in vrtci. Samo v šolskem letu 2018/2019 se je Kostakovih delavnic udeležilo več kot 1.500 otrok.

MIK (Celje) je izdelovalec stavbenega pohištva (znani so zlasti po oknih), ki ima med drugim tudi evropsko priznanje poslovne odličnosti. V podjetju bodo letos že petnajstič izvedli MIKovo karavano otroškega smeha, s katero so doslej omogočili letovanje že 1.450 otrokom iz socialno ogroženih družin. V sklad za MIKovo karavano namenijo del sredstev od prav vsakega nakupa. Ob tem denar zbirajo tudi z dobrodelno kolesar-

Lokalni skupnosti prijazno podjetje 2020 je Plastika Skaza.

Zakaj Plastika Skaza? Na kratko zaradi obsega aktivnosti, ki merijo na boljše življenje v lokalnem okolju, zaradi inovativnosti na tem področju in – ne nazadnje – sredstev in časa, vloženih v dobrodelnost. A najbolj od vsega izstopa to, kako so v podjetju prepletli poslovno delovanje z družbeno odgovornostjo, torej z aktivnostmi, ki merijo na poslovno okolje. Očitno je, da je prijaznost do lokalnega okolja integralni del strateške usmerjenosti in poslovne filozofije podjetja.

V Plastiki Skaza so razvili številne izvirne prakse, a katerim pomagajo različnim skupinam – predvsem pa najbolj ranljivi skupini od vseh, tako ali drugače prizadetim otrokom. Za te aktivnosti ne dajejo le denarja, ampak jih organizirajo z vso managersko odličnostjo, sicer značilno za upravljanje poslovnih procesov družbe.

Z družbeno odgovornostjo je prepleteno tudi poslovno delovanje, ki je poudarjeno trajnostno usmerjeno in kar najbolj prijazno do družin. Omeniti moramo tudi pozornost, ki jo v podjetju namenjajo mladim – te aktivnosti pomagajo mladim in s tem skupnosti na eni strani, na drugi pa dolgoročno zagotavlja kakovostne kadre za podjetje.

Častna omemba: MIK

Podjetje MIK izpostavljam zaradi MIKove karavane otroškega smeha, počitnic za otroke iz socialno ogroženih družin. Projekt, ki ga podjetje ne le financira, ampak tudi vodi, poteka že 14 let in lahko velja kot primer dobre prakse.

Častna omemba: Kostak

Komunalno podjetje iz Krškega je kot prvo v Sloveniji začelo občanom sistematično svetovati o tem, kako ravnati z odpadno vodo na območjih, ki niso pokrita s kanalizacijo. Aktivnost prerašča v projekt, ki zajema šest posavskih občin in štiri komunale ter lahko velja za primer dobre prakse.

MIK Celje

sko turo čez Slovenijo, akcijo S srcem na kolo. Letos, ko družba praznuje 30. obletnico, bodo počitnice omogočili kar 300 otrokom.

Tudi MIK dobrodelne projekte oblikuje tako, da dosegajo več ciljev: akcija S Srcem na kolo zbira sredstva, ob tem pa »ozavešča o pomenu športa in varnosti kolesarjev na slovenskih cestah«. Ob tem MIK sponzorira vrhunski šport (rokometni klub Celje Pivovarna Laško, judo klub Sankaku) in kulturo – v svojih galerijah so na primer izvedli že več kot 165 razstav.

Podjetje **Revidera** (Slovenska Bistrica) se ukvarja z računovodstvom. Med najpomembnejše usmeritve družbe sodi, da so »dobri in povezani sodelavci ključni za uspeh«. Zato podjetje veliko pozornosti namenja usposabljanju, osebni rasti in zdravju zaposlenih, sodi pa tudi med družinam prijazna podjetja.

Družinsko podjetje **Sam** (Domžale) trži gradbeno-tehnični material. Podjetje izstopa po sistematičnosti pristopa in po obsegu sponzorskih in donatorskih aktivnosti. Področja, ki jih Sam podpira, so zlasti kultura, šport, zdravje, izobraževanje in humanitarnost. Pri posameznih kulturnih ali rekreativno-športnih prireditvah sodelujejo tudi pri organizaciji, ti dogodki pa imajo dostikrat tudi humanitarno noto. Posebej omenimo, da Sam na različne načine podpira tudi delovanje socialnega podjetja Preoblikovalnica, ki se ukvarja s ponovno rabo. ○

Gazela z velikim srcem

Priznanje Lokalni skupnosti prijazno podjetje 2020 je prejela Plastika Skaza iz Velenja.

Ne bomo naštevali nagrad in priznanj, ki jih je podjetje Plastika Skaza prejelo za svoje poslovno delovanje tako v Sloveniji kot v Evropi – v reviji za to nimamo dovolj prostora. Plastika Skaza je preprosto pojem poslovne odličnosti. A kot je pokazala prijava na razpis za lokalni skupnosti prijazno podjetje, vrhunski rezultati te družbe niso omejeni le na strogo poslovno področje.

Dobra praksa: Otrok otroku.

Kot primer izvirne dobre prakse lahko omenimo Skazin dobrodelni tek Otrok otroku. Projekt je oblikovan tako, da dosega več ciljev. Vsako leto (letos bo tek že petič) priredijo na velenjskem stadionu tek, na katerem sodelujejo otroci iz vse Slovenije. Sredstva, ki jih zberejo s tekom, so namenjena za pomoč najbolj ranljivim skupinam otrok. Lani so z akcijo zbrali 11.000 evrov, ki jih je prejel edini center za pomoč otrokom z avtizmom in njihovim staršem pri nas (Žalec). Pred tem so

pomagali otrokom iz rejniških družin, socialno ogroženim otrokom, velenjskim plavalcem z downovim sindromom pa so omogočili udeležbo na evropskem prvenstvu. Ta pomoč je neposredni učinek akcije – a ni edini. Zelo pomemben element: v dobrotelnost so vključeni otroci. Kot so zapisali v prijavi podjetja na naš razpis: »Srčnost, dobrotelnost in medsebojno sodelovanje so vrednote, ki vodijo v lepši jutri in jih zato velja razvijati že pri najmlajših.« Drugi učinek je spodbujanje zdravega načina življenja in športa. Pri akciji sodelujeta tudi domači atletski klub in lokalna športna zveza – Plastika Skaza nameni vsaki od teh organizacij po 3.000 evrov na leto.

Več kot donacije.

V podjetju so sicer leta 2018 za sponzorstva in donacije namenili 25.000 evrov. A morda še bolj kot denar je pomembna poslovna spretnost, ki jo v podjetju vlagajo v različne lokalne projekte.

Tanja Skaza

6 urni delovnik

FOTO: SKAZA PLASTIKA d.o.o.

FOTO: SKAZA PLASTIKA d.o.o.

Skazin tek

Igor Skaza

Dober primer je Žegnan studenec, projekt, s katerim želijo usposobiti dodatni vir pitne vode za občino Rečica ob Savinji. V projektu sodeluje več partnerjev, na razpisu LAS pa so zanj pridobili več kot 55.000 evrov. Ponovno projekt meri na vrsto ciljev: poleg samooskrbe kraja s pitno vodo med drugim še na osveščanje prebivalstva o okoljski problematiki, širiti prepoznavnost naravne lokalne dediščine, pa tudi »razvijati in spodbujati podjetniško dinamiko in človeške potenciale za nova delovna mesta«.

Prav zato je med partnerji tudi Visoka šola za varstvo okolja v Velenju – študenti te šole imajo aktivno vlogo v projektu, kar jih pripravlja na trg dela. To ni edina aktivnost podjetja, ki na eni strani meri na pomoč mladim, na drugi pa na pripravo potencialnih kakovostnih kadrov za podjetje. Podjetje nudi štipendije, omogoča šolske in študijske prakse, ima dan odprtih vrat in omogoča ogled šolam ter sodeluje s študenti in dijaki prek različnih razpisov. Na Fakulteti za tehnologijo polimerov v Slovenj Gradcu je podjetje opremilo projektno študijsko sobo. Skupaj z mladinskim podjetniškim inkubatorjem Ustvarjalnik so jeseni 2019 organizirali tridnevni hackathon, kolektivno možgansko burjenje. Rezultat: »6 inovativnih idej, ki jih bo podjetje realizirali v treh letih ter prevzem mentorstva dveh mladih slovenskih podjetniških upov«.

Prijaznost do družine.

Druga pomembna usmeritev podjetja je prijaznost do družin: prav zato s v podjetju uvedli

šesturni delovnik. Skazalčkov počitniški teden je brezplačno organizirano varstvo za otroke zaposlenih – ob igri otroci spoznavajo tudi različne vsebine, povezane z okoljem in družbeno odgovornostjo.

Srečanje z mamicami v porodniški

Vse te aktivnosti, ki merijo na družine ali na mlade, prispevajo k boljši kakovosti življenja v lokalnem okolju, ob tem pa so preprosto zelo smiselne poslovne prakse, ki prinašajo koristi tudi podjetju. In prav to je za Plastiko Skaza najbolj značilno: družbena odgovornost je do te mere prepletena s poslovnimi cilji podjetja, da sta obe komponenti praktično neločljivi. To je najbolj očitno pri okoljskih usmeritvah podjetja. Plastika Skaza je »vodilna v panogi v uporabi ekoloških materialov«. Vse bolj deluje po principih krožnega gospodarstva: »skoraj vse, kar iz naše proizvodnje ne odide na trg, se pri nas vrne v reciklažo in ponovno proizvodnjo«. Ob tem podjetje skoraj v celoti pridelava energijo, ki jo porabi za delovanje. ○

IŠČEMO LOKALNI SKUPNOSTI PRIJAZNO PODJETJE

KAJ SMO ISKALI? Podjetja, ki za spodbujajo razvoj na lokalni ravni na različnih področjih, ki torej s svojimi dejavnostmi prispevajo za skupno dobro in boljše življenje na lokalni ravni. Vsebinskih omejitev ni bilo: družbeno koristne aktivnosti so lahko s področja razvoja infrastrukture, varstva okolja, varnosti, sociale, kulture, športa, znanosti, skrbi za posamezne skupine – otroke, starejše, socialno šibke... Posebej so nas zanimali primeri, ki izstopajo z izvirnostjo, svežino in inovativnostjo.

ZA KOGA? Razpis je meril na vsa podjetja, ki delujejo na območju Republike Slovenije ne glede na velikost ali dejavnost. Prijave so lahko opisovale velike korporativne akcije, lahko pa tudi manjše, a izvirne in učinkovite geste manjših podjetnikov.

ZAKAJ? Naš razpis je prvi korak v širšem projektu, kjer želimo zgraditi mostove med dvema skupinama akterjev ključnega pomena za družbeni razvoj: podjetnikov in podjetij na eni strani ter občinam na drugi. V okviru tega projekta posebej želimo najti in širiti primere dobrih praks: podjetja, ki na zanimiv način prispevajo k razvoju širše skupnosti na lokalni ravni in občine, ki so posebej prijazne do podjetnikov in investitorjev.

KDO? Razpis sta pripravila dva partnerja, ki pripravljata tudi širši projekt v celoti: SBC Klub slovenskih podjetnikov in Zlati kamen.

SBC Klub slovenskih podjetnikov je nastal leta 2014 in združuje več kot 200 podjetnikov, ki poslujejo nadpovprečno uspešno in so do poslovnih rezultatov prišli z lastno idejo ali kot nasledniki družinskih podjetij in z lastnim trudom. Ta skupina podjetij ima 18 % višjo dodano vrednost od povprečja v slovenskem gospodarstvu, v zadnjih 6 letih pa so podjetja iz skupine prodajo povečala za 62 %, število zaposlenih pa za 43 %.

Zlati kamen je vodilni projekt za spremljanje in spodbujanje razvoja na lokalni ravni v Sloveniji in je skupno delo dveh podjetij, Planeta GV in SBR. ○

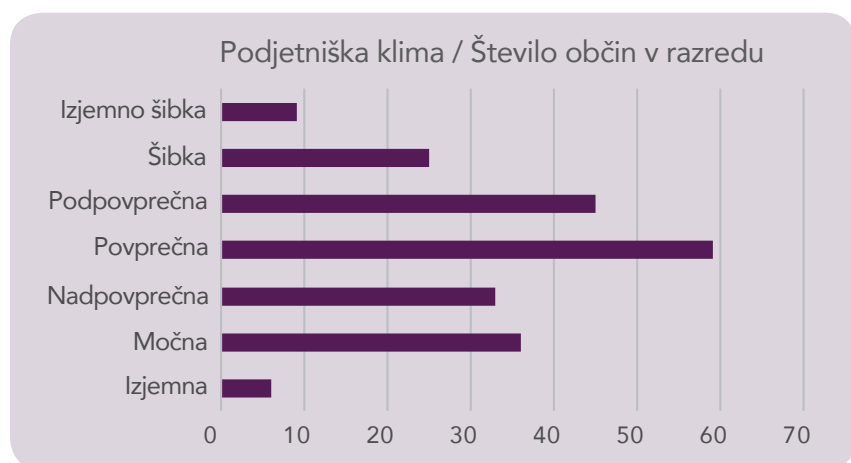
Indeks Podjetnosti 2020

Za katere občine pokažejo merljivi kazalniki, da imajo podjetnikom najbolj naklonjeno klimo?

Različni kraji imajo različen podjetniški utrip: nekateri so za podjetnike bolj in drugi manj privlačni. Vemo, da na to vpliva vrsta dejavnikov. Po skoraj desetih letih sistematičnega pretresanja podatkov o občinah vemo tudi, da razvito gospodarstvo praviloma vpliva tudi na ostale razvojne kazalnike.

gospodarstva v kraju – poleg nekaterih kazalnikov podjetniške klime tudi tiste, ki kažejo relativno moč gospodarstva, dinamiko razvoja in ne nazadnje občinske aktivnosti, s katerimi to dinamiko spodbujajo.

Letos smo naredili korak naprej. Skupaj s SBC Klubom slovenskih podjetnikov smo pripravili pilotno akcijo, s katero želimo osvetliti najboljše prakse sobivanja in sodelovanja dveh za razvoj ključnih igralcev: podjetnikov in lokalnih skupnosti. Poiskali smo nekaj najboljših praks, s katerimi podjetja prispevajo k boljšemu življenju na lokalni ravni. In naredili smo prvo pilotno analizo podjetniške klime po slovenskih občinah – indeks podjetnosti 2020. Novi indeks vključuje podatke o številu podjetij, dinamiki njihovega nastajanja, številu in deležu hitro rastočih podjetij, dodani vrednosti, rasti prihodka, zmožnosti za ustvarjanje novih delovnih mest, kakovosti zaposlitve in investicijah v osnovna sredstva.

A doslej še nismo zares natančno pogledali, kateri kraji so podjetnikom najbolj naklonjeni. Kje je podjetniška klima najbolj izrazita? Indeks za gospodarstvo v sistemu ISSO je uravnotežen in združuje več aspektov, povezanih z razvojem

NA VRHU: LJUBLJANA IN KOPER

Najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na podjetniško klimo je – vsaj znotraj okvirov ene države – poseben pomen kraja. Izstopata pres-

Ljubljansko nabrežje

FOTO: DUNJA WEDAM / TIC LJUBLJANA

FOTO: ALEŠ FEVŽER / WWW.SLOVENIA.INFO

Maribor

tolnica in pristaniško mesto in očitno je, da so te vloge pomembnejše od ostalih dejavnikov, na katere v občinah lahko sicer bolj vplivajo.

OKOLICA LJUBLJANE: MENGEŠ IN BREZOVICA

Privlačnost Ljubljane se preliva čez meje mestne občine. A če je doslej veljalo, da je bil »podjetniška prestolnica« Trzin, to vlogo prevzemajo tudi drugi kraji. Trzin ima še vedno močne kazalnike podjetniške klime (10. mesto), a še boljše imajo Mengeš, Brezovica, Grosuplje in Škofljica.

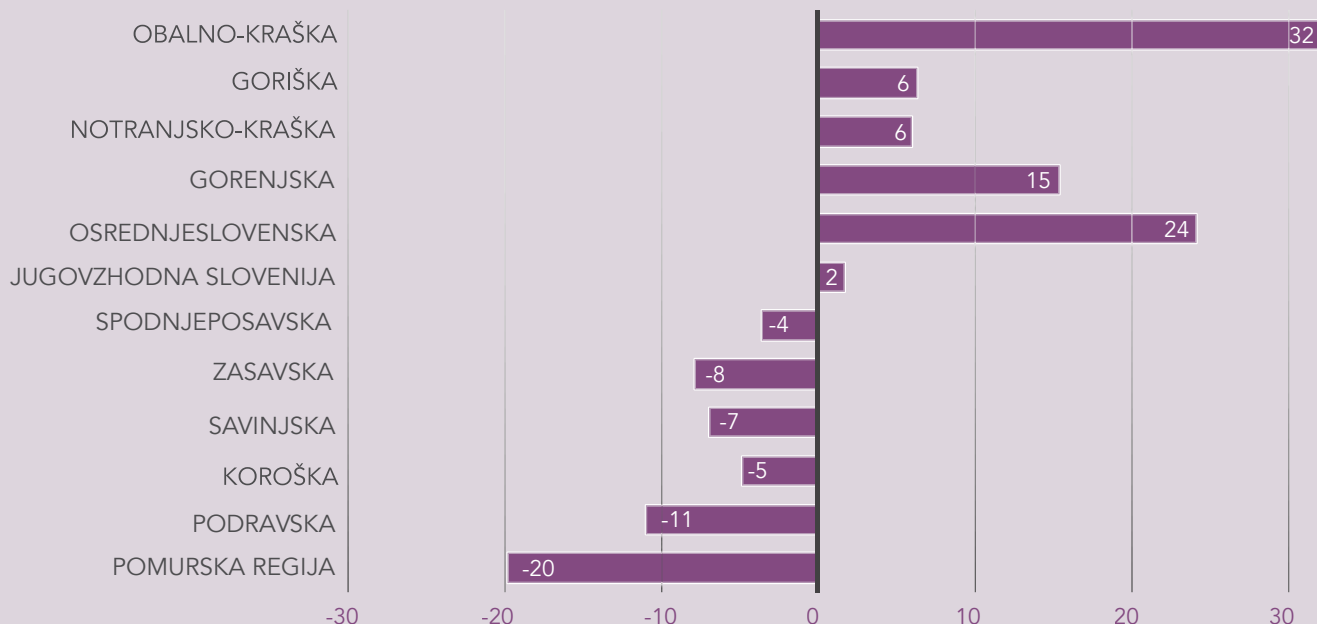
PREPOROD MARIBORA?

NI še dolgo, ko je Maribor precej zaostajal, ko smo pretresali posamezne kazalnike podjetniške dinamike in klime. Novi indeks podjetnosti drugo največje slovensko mesto uvršča na zelo spodobno osmo mesto. Ni še čisto na vrhu, a prva znamenja so tu: glede na indeks hitro rastočih podjetij si Maribor že deli prvo mesto z Ljubljano.

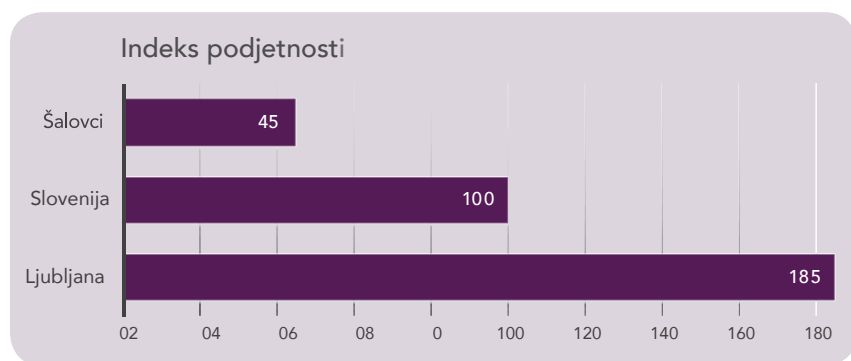
BLIŽINA ITALIJE

Na podjetniško klimo zelo ugodno vpliva bližina sosednje države – a ne katerekoli. Najboljše vred-

Indeks podjetnosti

nosti indeksa imajo kraji blizu Italije: Sežana, Divača in Šempeter – Vrtojba.

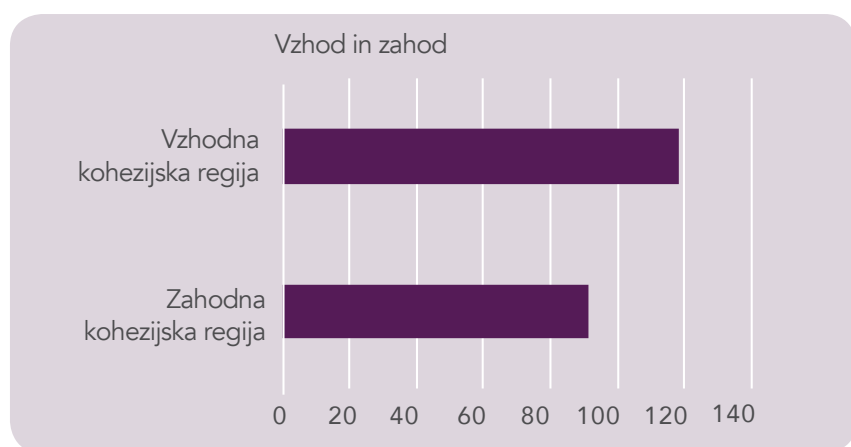

PRESENEČENJA

Nekaj krajev je uvrščenih precej bolje kot bi pričakovali. To zagotovo velja za Bovec (17. mesto), Šentrupert (26. mesto) in Velike Lašče (32. mesto).

REGIJE

Med občinami so zelo velike razlike glede na vrednost indeksa. Nič drugače ni z regijami. Če je slovensko povprečje 100, ima obalno-kraška regija indeks podjetnosti 132, pomurska pa 80. Še nekaj: na zahodu Slovenije je povsem drug podjetniški utrip kot na zahodu. Vse statistične regije, ki sodijo v vzhodno kohezijsko regijo, imajo podpovprečne vrednosti indeksa podjetnosti. Izjema je le jugovzhodna Slovenija. In obratno: čisto vse regije v zahodni kohezijski regiji imajo vrednosti indeksa podjetnosti nad slovenskim povprečjem.

IN NA REPU?

Ni posebnih presenečenj: na repu seznama so zlasti majhne občine z vzhodnega dela Slovenije. Najnižjo vrednost indeksa smo izmerili v Šalovcih, kjer vrednost ne doseže niti polovice povprečja za Slovenijo. Sledijo Škocjan, Razkrižje, Sveti Tomaž in Grad. ○

INDEKS PODJETNIŠKE KLIME 2020

Uvrstitev	Ime občine	Vrednost indeksa
1	Ljubljana	79,61
2	Koper	72,57
3	Brezovica	70,66
4	Mengeš	68,14
5	Grosuplje	66,12
6	Sežana	65,19
7	Škofljica	63,98
8	Maribor	63,69
9	Hoče - Slivnica	63,46
10	Trzin	63,35
11	Novo mesto	61,60
12	Divača	61,53
13	Škofja Loka	60,52
14	Šenčur	60,51
15	Šempeter - Vrtojba	59,59
16	Log - Dragomer	59,57
17	Bovec	59,53
18	Dobrova - Polhov Gradec	58,41
19	Kranj	58,34
20	Vodice	58,27
21	Medvode	58,06
22	Vrhnika	57,98
23	Radovljica	57,84
24	Domžale	57,72
25	Naklo	57,65
26	Šentrupert	57,61
27	Nova Gorica	57,58
28	Izola	57,33
29	Rogaška Slatina	57,14
30	Kamnik	56,96
31	Trebnje	56,50
32	Velike Lašče	56,30
33	Prebold	56,12
34	Straža	55,91
35	Žalec	55,09
36	Bled	55,08
37	Odranci	54,55
38	Komenda	54,50
39	Ajdovščina	54,41
40	Piran	54,20

Nudimo občinam prilagojene instrumente dolgoročnega financiranja.

Kreditni za:
• občine

Nameni financiranja:

- do 17 mio EUR
- ročnost 5-20 let
- možnost moratorija
- brez zavarovanj
- infrastrukturni projekti
- ukrepi varstva okolja
- ukrepi učinkovite rabe energije
- občinska neprofitna stanovanja

Oddaja vlog:
obcine@sid.si

OBČINA ZDRAVJA 2020

KAJ je »občina zdravja«?

Občina zdravja je naziv in plaketa, ki se bo vsako leto podeljevala eni izmed slovenskih občin, ki je prepoznala zdravje kot pomembno vrednoto in je v preteklem letu izstopala po aktivnostih za izboljšanje zdravja svojih prebivalcev. Nagrada je orodje za spodbujanje in uresničevanje skrbi za zdravje prebivalcev v lokalnih skupnostih.

ZAKAJ smo skušali najti občine zdravja?

Zdravje je človekova največja vrednota. Je temelj razvoja in blagostanja posameznika in celotne družbe. Nastaja tam, kjer ljudje živijo in delajo, kjer se družijo in preživljajo prosti čas. Odgovornost za zdravje zato ni samo stvar vsakega posameznika in nacionalne politike, ampak v veliki meri tudi odgovornost odločevalcev na lokalni ravni. S to akcijo nismo želeli nagraditi občine, kjer so občani najbolj zdravi, ker je to posledica mnogih dejavnikov, ampak občino, ki je za to, da bi se zdravje svojih prebivalcev izboljšalo, naredila največ. Zato se nam zdi pomembno, da posebej izpostavimo in nagradimo občine, ki so prepoznale zdravje kot vrednoto in so postavile dobro zdravje svojih prebivalcev kot pomemben kriterij pri svojih lokalnih politikah in odločitvah. Verjamemo, da bomo z nagrajevanjem dodatno pripomogli k zavedanju o pomembnosti ozaveščanja za zdravje in skrbi za zdravje na lokalni ravni prav v vsaki slovenski občini.

KAKO smo iskali?

Izbor Občine zdravja poteka po vnaprej določenih kriterijih. Med njimi je poleg zdravstvenih kazalnikov Zdravja v občini ključna zainteresiranost in aktivnost občine, ki meri na izboljšanje zdravja svojih prebivalcev. Pri tem smo upoštevali naslednje: ali ima občina krovno občinsko strategijo za zdravje, ali ima akcijski načrt, ali obstaja in aktivno deluje lokalna skupina za zdravje, v kateri meri je kraj vključen v projekte in druge aktivnosti, povezane z zdravjem.

Jeruzalemske gorice

FOTO: TKS ORMOŽ

Upoštevali pa smo tudi podatke o deležu občinskega proračuna, namenjenega področju zdravja v najširšem pomenu besede. Vsaka izmed devetih območnih enot NIJZ izmed občin v svoji zdravstveni regiji izbere po eno kandidatko – regijsko finalistko. Izmed njih Strokovna komisija izbere zmagovalno občino. Strokovna komisija za izbor Občine zdravja je neodvisno strokovno telo, ki vključuje predstavnike NIJZ, Ministrstva za zdravje, Onkološkega inštituta Ljubljana, UMAR in Zlatega kamna. Priznanje Občina zdravja podeljujemo na letni konferenci Zlatega kamna.

KDO je za projektom?

Priznanje Občina zdravja vodita dva partnerja in sicer Nacionalni inštitut za javno zdravje in projekt. Zlati kamen. NIJZ je strokovni inštitut, ki pomembno vpliva na zdravje prebivalcev in razvoj sistema zdravstvenega varstva v Sloveniji. Vsako leto pripravi informacije, podatke in publikacije Zdravje v občini, ki so objavljene na spletni strani <http://obcine.nijz.si>. Na spletni strani so vsako leto osveženi kazalniki zdravja in publikacije za vsako od slovenskih občin. Zlati kamen je projekt, namenjen spremljanju razvoja lokalnih skupnosti ter odkrivanju in promociji dobrih praks. ○

Utemeljitev izbora

Finalistke izbora Občina zdravja 2020 so Ljutomer, Ptuj, Črna na Koroškem, Velenje, Mokronog-Trebelno, Kočevje, Jesenice, Tolmin in Pivka.

Naziv in plaketo Občina zdravja za leto 2020 prejme občina Tolmin.

Nagrado Občina zdravja smo zasnovali v okviru naloge Zdravje v občini, ki jo vodi Nacionalni inštitut za javno zdravje. Naziv in plaketo Občina zdravja vsako leto prejme tista občina, ki prepozna zdravje kot pomembno vrednoto in je v zadnjem letu izstopala po aktivnostih za izboljšanje zdravja svojih prebivalcev.

Izbor Občine zdravja je opravila strokovna komisija, ki jo sestavljajo predstavniki Nacionalnega inštituta za javno zdravje, Ministrstva za zdravje, Onkološkega inštituta Ljubljana, Urada Republike Slovenije za makroekonomske analize in razvoj in projekta Zlati kamen. Pri izboru Občine zdravja je strokovna komisija uporabila deset meril, s katerimi je ocenjevala, ali občina izstopa z ukrepi za izboljšanje zdravja in pri prepoznavi zdravja kot pomembne vrednote, ali občina vključuje z zdravjem povezane vsebine v krovno občinsko strategijo, v posebno strategijo za zdravje ali v druge strategije ter ali so na podlagi teh strategij pripravljene akcijski načrti za implementacijo ukrepov, ali v občini delujejo sveti oz. lokalne skupine za zdravje, ali občina izvaja projekte in druge aktivnosti na področju zdravja, ali ima občina posebne programe za starejše, mlade, socialno šibkejše in druge ranljive skupine, ali je zavezanost občine za izboljšanje zdravja vidna v proračunskih kazalnikih, in ali se kazalniki Zdravja v občini (obcine.nijz.si) s časom izboljšujejo.

Za Občino Tolmin je v demografskem smislu značilna redka poseljenost in hitro staranje prebivalstva. Po drugi strani je brezposelnost v občini nižja od slovenskega povprečja. Občina Tolmin tradicionalno prepozna zdravje kot pomembno vrednoto, kar se kaže v skrbi za čim boljšo dostopnost primarnega zdravstvenega varstva, v financiranju zdravstvenih, socialnih in drugih preventivnih programov za različne skupine prebivalstva ter v podpori in sofinanciranju nevladnih organizacij na področju zdravja.

Občina Tolmin uresničuje Razvojni program 2013-2020, v katerem se je zavezala k ohranitvi mreže javne zdravstvene službe z različnimi ukrepi, med drugim tudi z Regijsko štipendijsko shemo, namenjeno zagotavljanju zadostnega števila zdravstvenih delavcev v občini. Skrb za

zdravje v Tolminu razumejo celovito, z ukrepi, ki povezujejo različne službe in dejavnosti.

Občina Tolmin je ena izmed občin, ki staršem prispeva pomoč ob rojstvu otroka. S sprejetjem programa za mlade, ki je nastal v participativnem procesu mladih in občine, je občina začrtala srednjeročno strategijo ter za to prejela tudi certifikat Mladim prijazna občina. Poleg Mladinskega centra je v občini začel delovati tudi Center za otroke Mala hiša. V Tolminu podpirajo preventivne programe Centra za socialno delo, kot so Prostovoljno delo mladih, Delo z rejenci in nadomestnimi družinami, Program TOM telefon, Program Uživaj dan in ne bodi sam, Aktivna starost – sožitje generacij. Posebej izpostavljamo sofinanciranje programa pomoči na domu, ki ga izvaja Center za socialno delo, ter programa družinskega pomočnika. Občina preko neprofitnih najemnin in subvencioniranja tržnih najemnin pomaga socialno šibkejšim, skrbi tudi za boljšo mobilnost starejših. Skrb za starejše se kaže tudi v podpori nevladnim organizacijam. V Tolminu se zavedajo problematike zasvojenosti. Med drugim na njenem območju že leta deluje terapevtska skupnost Srečanje. Občina skrbno investira v zdravstveni dom, ki pokriva obsežno območje v Zgornjem Posočju, ter v športno infrastrukturo, namenjeno širokemu krogu uporabnikov.

Časovni trendi kazalnikov Zdravje v občini se izboljšujejo. Med kazalniki, ki so na območju občine Tolmin boljši od slovenskega povprečja so rezultati telesnega fitnesa otrok, prekomerne prehranjenosti otrok, visoka je odzivnost v preventivne programe, pozitiven je kazalnik prejemnikov zdravlil (sladkorna bolezen, povišan krvni tlak), zmanjšujejo se novi primeri raka in umrljivost zaradi vseh vrst raka, izboljšujeta se kazalnik poškodovanosti v transportnih nezgodah in prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji, zaznan je tudi trend padanja kazalnika kazalnika kolka pri starejših prebivalcih in umrljivost zaradi bolezni srca in ožilja, v primerjavi s slovenskim povprečjem je nižja tudi bolniška odsotnost. ○

Za strokovno komisijo Občina zdravja

Vodja

Radivoje Pribaković Brinovec

Slovenske občine zdravja

Predstavljamo občine, ki so jih (poleg zmagovalnega Tolmina) izbrali na območnih enotah Nacionalnega inštituta za javno zdravje kot izstopajoče v zadnjem obdobju.

Velenje (Območna enota Celje) izstopa zaradi skrbi za okolje in po številnih socialno varstvenih programih za različne ranljive skupine. Občina in zdravstveni dom sta vključena v projekt »Nadgradnja in razvoj preventivnih programov ter njihovo izvajanje v primarnem zdravstvenem varstvu in lokalnih skupnostih – Krepitev zdravja za vse«. Leta 2019 so začeli vzpostavljati centra za duševno zdravje otrok in odraslih. Učinki aktivnosti so merljivi. Tako je bilo Velenje leta 2018 večje slovensko mesto, kjer so vrednosti prekomerne onesnaženosti zraka z delci PM10 najmanjkrat dosegle kritične vrednosti. To verjetno ni brez vpliva na dejstvo, da se v mestu znižujejo hospitalizacije otrok zaradi astme. Manj odraslih se zdravi zaradi bolezni, povezanih s prekomernim uživanjem alkohola. Tudi samomorov je manj.

V Pivki (Območna enota Koper) se najbolj osredotočajo na izboljšanje pogojev v širšem smislu, saj na zdravje vplivajo številni dejavniki, tudi kultura, gospodarstvo ali okolje. Posebej se osredotočajo na skrb za stare in za mlade. Ob tem so se skupaj s sosednjo Postojno v projekt MOST za nadgradnjo zdravstvenih varstvenih domov, pripravili pa so tudi strategijo za zdravje prebivalcev z akcijskim načrtom. Nekaj izvirnega so užitni čutni parki, kjer si lahko obiskovalci naberejo sadje, začimbe in dišavnice. Občina sofinancira tudi varno hišo, brezplačno delujočo ambulanto za osebe brez zdravstvenega zavarovanja in nekatera cepljenja. V Pivki se je vrsta pomembnih kazalnikov zdravja znatno izboljšala.

Na Jesenicah (Območna enota Kranj) so leta 2018 naročili posebno analizo stanja zdravja prebivalcev, rezultate pa so objavili tudi v posebni publikaciji. Poleg skrbi za ranljive skupine so na Jesenicah vključeni v številne projekte, ki posebej merijo na izboljšanje zdravstvenega stanja prebivalcev. Prav po pestrosti teh programov Jesenice močno izstopajo: aktivnosti segajo od preprečevanja odvisnosti in delu z odvisniki prek preventivnih programov za mlade, cepljenj, skrbi za duševno zdravje in podobno. Glavno vlogo v osveščanju in preventivnih aktivnostih igra Zdravstveno vzgojni center. Občina in zdravstveni dom tesno sodelujeta tudi z osnovno šolo, veliko pozornosti pa namenjajo otrokom s posebnimi potrebami. Za promocijo zdravja organizira občina vsako leto tudi Dan zdravja.

Bogastvo projektov in aktivnosti, ki neposredno ali posredno izboljšujejo zdravstveno stanje prebivalcev, odlikuje tudi občino Kočevje (Območna enota Ljubljana). Posebno skrb namenjajo v občinam starejšim – na tem področju so pripravili zgleden strateški načrt – in gibalno oviranim osebam. Dodatno pozornost namenjajo tudi zdravju prebivalcev romske narodnosti.

V mestni občini Ptuj (Območna enota Maribor) so oblikovali Sosvet za socialne zadeve, v okviru katerega deluje tudi projekta skupina za Ptuj – Zdravo mesto. Ob tem deluje tudi Svet za invalide. Posebno pozornost namenjajo starejšim in gibalno oviranim osebam. V mestu imajo udi zavetišče in delilnico hrane za brezdomce. Občina financira vrsto aktivnosti, povezanih z osveščanjem in izobraževanjem meščanov.

V programu Zdrava mesta UE Trebnje deluje Mokronog – Trebelno (Območna enota Novo mesto). V okviru programa so pripravili akcijski načrt, ki meri na krepitev zdravja v štirih občinah upravne enote. V občini skrbijo za zdrav življenjski slog prebivalcev: organizirajo strokovno vodene vadbe za posamezne skupine, enodnevno prireditve Povezani v gibanju in podobno. Vrsta delavnic je namenjena izobraževanju in osveščanju, pa tudi skrbi za duševno zdravje in sožitje v družinah.

Črna na Koroškem (Območna enota Ravne na Koroškem) je bila leta 2016 pilotna občina pri implementaciji aktivnosti za izboljšanje kazalnikov zdravja v okviru tedanjega projekta Zdravje v občini. V tem okviru so pripravili strategijo in podoben akcijski načrt. Tako sodi Črna med občine, kjer se z zdravjem prebivalcev ukvarjajo najbolj sistematično. Na drugi strani je Črna na Koroškem zgledna tudi, ko gre za promocijo športa in nasploh zdravega življenjskega sloga. Občina veliko investira v športno infrastrukturo, ob tem pa prireja številne rekreativno obarvane dogodke.

Ljutomer (Območna enota Murska Sobota) je odigral pionirsko vlogo na področju trajnostne mobilnosti – elementa, ki ne vpliva le na čistejšo okolje, ampak tudi neposredno na zdravje prebivalcev. Precej se osredotočajo tudi na šport kot pomemben člen v zdravem življenjskem slogu. Ljutomer ima najboljše vrednosti kazalnikov zdravja v regiji, te vrednosti pa se še izboljšujejo.

Kako krepiti kibernetško varnost, da ne postanete tarča hekerjev

Boris Krajnc, etični heker in strokovnjak za kibernetško varnost, Smart Com d.o.o.

Prepogosta misel, da je Slovenija (pre)majhna in za napadalce oz. kibernetški kriminal ne najbolj zanimiva država, nam daje lažen občutek o tem, da se nam ne more nič zgoditi. To se je pokazalo leta 2008, v času predsedovanja Slovenije Evropski uniji, ko se je po podatkih SI-CERT zgodilo največ resnih napadov. Napadalci se zavedajo, da so sistemi po svetu povezani in iščejo najšibkejši člen vstopa. Leto 2021 se približuje in prav možno je, da se nam takrat obeta podobno.

Če so bili kibernetški napadi v preteklosti usmerjeni predvsem v povzročanje poslovne škode in/ali pridobivanje informacij, so danes lahko še precej bolj nevarni. Nekateri med njimi imajo za cilj celo hromljenje gospodarstva ali uničenje javnih storitev, kot so oskrba in distribucija pitne vode, elektrike, transport, zdravstvo...

Nova oblika nevarnosti so tudi naprave interneta stvari (IoT), pametne naprave in sistemi – klima, ogrevanje, pečica, hladilnik, sesalni robot itd., ki jih je v gospodinjstvih vse več. Napadalcem omogočajo, da prevzamejo nadzor nad napravami in preko različnih rešitev dosežejo svoj cilj – npr. z manipulacijo klimatskih naprav sesujejo električno omrežje.

Kibernetška varnost je kompromis

100-odstotne varnosti ni mogoče doseči. Kar lahko oz. moramo narediti pa je, da varnostna tveganja obvladamo, ugotovimo, kje so najšibkejši členi in jih nadgradimo. To pomeni stalno uvažanje izboljšav – oceniti varnostna tveganja glede na specifičnost okolja, glede na to prilagoditi varnostne rešitve ter ukrepe. Kot drugo pa stalno izobraževati in usposabljeni uporabnike informacijskih tehnologij-zaposlene, pa tudi varnostne strokovnjake, vsakega v skladu z vlogo, ki jo ima v sistemu. Prav vsak uporabnik je lahko potencialno najšibkejši člen. Z vsem naštetim krepimo kibernetško varnost.

Kdaj je varnost dovolj dobra?

Pomemben pokazatelj tega je, ko podjetje/institucija prestane varnostni pregled svojega informacijskega sistema. Ta odkrije varnostne ranljivosti, poda oceno posledic in možnosti zlorab ter pregled realnih scenarijev zlorab in priporočila za odpravo šibkih točk, kar je potrebno čim prej storiti. Tako informacijsko okolje kot tudi digitalne grožnje se stalno razvijajo, zato je tovrstne preglede potrebno opravljati redno.

In če z varnostnim pregledom naslovimo kibernetške incidente, ki izrabljajo tehnične ranljivosti sistemov, obstaja še druga skupina incidentov oz. goljufij, ki izrabljajo človeško naivnost in lahkomišelnost.

Če odpove človeški faktor, niti najboljša tehnologija ne pomaga

V to skupino spadajo tehnike socialnega inženiringa, ki izkorišča našo, človeško ranljivost in s katero napadalci pridejo do podatkov o žrtvi (uporabniško ime, geslo...). Mnogokrat je to nato vstopna točka do (občutljivih) poslovnih podatkov.

Primeri socialnega inženiringa so pridobivanje osebnih podatkov preko lažnega e-sporočila, direktorske prevare, finančno oškodovanje, izsiljevalski virusi (spomnimo na incident v Lekarni Ljubljana). Redno preverjanje varnostne osveščenosti uporabnikov ter redno izvajanje izobraževanj o nevarnostih, je ključno za krepitev kibernetške varnosti in zmanjšanje tveganja 'človeškega faktorja'. ○

Smart Comova ekipa certificiranih strokovnjakov za kibernetško varnost bo poskrbela za strokovni in neodvisni pregled, analizo vašega informacijskega sistema in izmerila odpornost na socialni inženiring. S tem boste odkrili ranljivosti sistema in jih na podlagi naših priporočil tudi odpravili. Rezervirajte si brezplačen posvet in okrepite vašo kibernetško varnost.

T: 01 561 16 06, E: info@smart-com.si
www.smart-com.si

Občina Grosuplje prodorno v novo desetletje

❖ **Za vami je prvo leto novega mandata. Vaši vtisi? Kako ocenjujete razvojno »kondicijo« občine?**

Z zadovoljstvom lahko rečem, da je občina Grosuplje v zadnjem desetletju močno napredovala. 10 let je že od tega, ko smo začeli govoriti, da bo v našo občino pripeljal mestni avtobus, ki nas bo povezal z ljubljansko prestolnico. Takrat se je to zdelo še nekoliko utopično, a kmalu po tem, ko sem nastopil župansko funkcijo, smo napovedano uresničili in Sloveniji pokazali, da se da vpeljati conski sistem prevoza, s katerim smo uporabo javnega prevoza močno poenostavili, predvsem pa ga naredili bolj prijaznega za njegove uporabnike, potnike.

Z zavezanostjo zeleni in sloganom »Grosuplje Goes Green« danes ob glavni avtobusni in železniški postaji v Grosupljem gradimo parkirno hišo »P + R Grosuplje«. Da bomo uporabo javnega prevoza še spodbudili. Da se nas bo še več iz Grosupljega proti naši prestolnici odpeljalo z avtobusom ali vlakom. Parkirna hiša v šestih etažah in z 222 parkirnimi mesti, od tega jih bo 161 namenjenih parkiranju po sistemu P+R, bo imela poleg tudi zaprto kolesarnico za 40 koles.

Sicer pa smo v zadnjem desetletju z urejanjem cest, novih krožišč, izgradnjo novega nadvoza močno izboljšali tudi pretočnost prometa v naši občini, z izgradnjo prizidka k zdravstvenemu domu z 8 novimi splošnimi ambulanti dvignili kakovost zdravstva v naši občini, s pričetkom delovanja nove moderne centralne Čistilne naprave Grosuplje močno prispevali k skrbi za čisto vodo.

Z zviševanjem kakovosti bivanja v naši občini pa raste tudi število prebivalcev in prebivalcev, število mladih družin. In temu seveda sledi tudi skrb za vrtčevske in šolske prostore. Prav zdaj tako gradimo nov prizidek k osnovni šoli Louisa Adamiča s kar 8 novimi učilnicami. Svoje obrise pa dobiva tudi že nova športna dvorana poleg šole.

❖ **Eno leto ni dolgo obdobje, a vendarle: kaj je po vašem mnenju glavni razvojni dosežek kraja v tem času? Ste na kaj še posebej ponosni?**

V zadnjem letu smo, kot rečeno, pričeli z gradnjo dveh novih velikih investicij, parkirne hiše P+R Grosuplje in prizidka k šoli z novimi učilnicami, pa tudi novo športno dvorano, ki ju bomo že v letošnjem letu slovesno predali svojemu namenu, v uporabo našim občankam in občanom. Prav urejanje športnih in rekreativnih površin pa je tisto področje, kjer v želji po omogočanju in spodbujanju zdravega načina življenja, aktivnega preživljanja prostega časa, gibanja, stopamo nov korak. Proti koncu lanskega leta nam je namreč uspelo sprejeti dva pomembna dokumenta, Občinski podrobni prostorski načrt Koščakov hrib in Občinski podrobni prostorski načrt Športni park Grosuplje. Na Koščakovem hribu bomo uredili sprehajalne površine, pa tudi trim stezo, otroško igrišče, pasji park in še bi lahko naštevali. V Športnem parku Grosuplje pa bomo med drugim zgradili igrišča za različne športe na prostem.

Ponosni smo tudi, da smo v leto 2020 vstopili s pričetkom delovanja nove Skupne občinske uprave 5G, ki na področjih, ki jih občine opravljajo skupaj učinkoviteje, opravljanje teh nalog pa je

Župan občine Grosuplje dr. Peter Verlič

tudi finančno ugodnejše, povezuje občine Grosuplje, Ivančna Gorica, Škofljica, Ig in Dobropolje. Naloge Skupne občinske uprave 5G obsegajo naslednja področja: inšpekcijskega nadzorstva, redarstva, notranje revizije, varstva okolja, urejanja prostora in civilne zaščite.

❖ **Kje vidite glavne razvojne izzive za kraj?**

Trenutno se na območju naše občine izvajata dva velika evropska projekta, oba v povezavi z našim naravnim biserom, Krajinskim parkom Radensko polje, in sicer Vezi narave ter Varstvo dvoživk in obnova njihovih habitatov. V okviru projektov bomo na Radenskem polju med drugim vzpostavili center narave Šica, uredili učne in interpretacijske poti, učilnico na prostem, zgradili podhode in ograje, ki bodo dvoživkam omogočili varno prehajanje cest ob selitvah, ter postavili informacijske table, opazovalnice in razgledni stolp.

Verjamem, da ima tako naša občina velik potencial tudi na področju razvoja turizma, toliko bolj zelenega turizma. Ne le zaradi Krajinskega parka Radensko polje, tudi zaradi naše podzemne lepote Županove jame, v njeni bližini Tabora Cerovo, pa Magdalenske gore in Loga pod vasjo Cerovo. Skozi našo občino poteka tudi evropska pešpot E6. Lepe naravne in kulturne kotičke naše občine želimo sprva bolj približati našim občankam in občanom, v sodelovanju s Turizmom Ljubljana pa si nadejamo tudi goste iz tujine.

❖ **Vaša vizija: kje vidite vaš kraj leta 2030?**

Občina Grosuplje s svojo strategijo razvoja 3G za obdobje 2015 - 2020 zasleduje cilje »gospodarne«, »gostoljubne« in »globalne« občine. Pri načrtovanju in izvajanju naših projektov, pri uresničevanju naših ciljev, vizije se te tri besede pogosto prepletajo, dopolnjujejo, nadgrajujejo, dodajamo pa jim še besedo zeleno. Dolgoročni občinski strateški načrt 2015 - 2020 namreč 3G vizijo naše občine opiše tudi z besedami »Grosuplje goes green«, ki pa izpostavljajo usmeritev občine Grosuplje v zeleno prihodnost.

Ravno zdaj pa na občini že snujemo novo strategijo za obdobje 2021 - 2027. Bo pa občina Grosuplje leta 2030 zagotovo še bolj gospodarna, še bolj gostoljubna, še bolj globalna in še bolj zelena. Z višjo kakovostjo življenja še bolj prijazna do naših občank in občanov, pa tudi do vseh tistih, ki nas bodo obiskali. ○

FOTO: FOTOMORGANA / ZTKK

Mesto z najslajšim dogodkom v Sloveniji

☛ **Za vami je prvo leto vašega tretjega mandata. Kaj je po vašem mnenju glavni dosežek občine v zadnjih letih?**

Največ smo dosegli na področju razvoja turizma, ki mu podpora zagotavlja uspešen občinski javni zavod. Velika uspešnica je njihov produkt Festival čokolade, letošnji bo od 17. do 19. aprila. Kar navadili smo se že na rekordne turistične sezone, lani smo imeli skoraj 140 tisoč gostov in več kot 317 tisoč nočitev. Narašča število programov in prireditev, ki jih podpiramo poleg infrastrukturnih izboljšav, v zadnjih dveh letih se je podvojilo tudi število ponudnikov nastanitvenih kapacitet, ki sledijo vse večjemu obisku. Zato je pomembno, da smo lani skupaj vstopili v Zeleno shemo slovenskega turizma in bomo v tem okviru spodbujali še bolj trajnostno delovanje.

Zagotovo so med največjimi dosežki tudi naložbe v javne zgradbe, kot sta nova sodobna Knjižnica A. T. Linhartarja Radovljica, ki smo jo na Vurnikovem trgu v središču Radovljice odprli pred dvema letoma, in jeseni lani zgrajen prizidek k Zdravstvenemu domu Radovljica, s katerim smo z Osnovnim zdravstvom Gorenjske rešili hudo pomanjkanje prostorov za zdravstveno dejavnost in zagotovili boljše pogoje za njeno izvajanje. Z letošnjo obnovo OŠ Staneta Žagarja Lipnica pa zaključujemo tudi energetska sanacijo vseh osnovnih šol in vrtcev v občini, ki smo jih obnavljali v zadnjem desetletju.

☛ **Kaj so trenutno glavni projekti občine?**

Dejavno izvajamo celostno prometno strategijo občine. V tem kon-

tekstu so tudi projekti izboljšav lokalne prometne infrastrukture, ki jih načrtujemo sočasno z obnovo železniške proge na odseku Podnart – Lesce. Direkcija za infrastrukturo bo namreč progo na območju občine obnavljala v obdobju 2020-2022. Z zaprtjem proge je povezana izvedba projekta gradnje kolesarskih povezav Radovljice z Lescami v vrednosti 2,3 milijona evrov, ki ga prijavljamo na razpis za dodelitev sredstev Evropskega sklada za regionalni razvoj. Nenazadnje pa smo konec lanskega leta namestili pet postaj za izposojanje koles v Radovljici, na Brezjah, v Begunjah in Lescah.

☛ **V radovljiški občini pa veliko pozornost in sredstev namenjate tudi drugim, ne le infrastrukturnim projektom.**

Za takšne programe redno namenjamo proračunska sredstva, nekateri med njimi so inovativni in pionirski. Sofinanciramo dejavnost Čebelarskega centra Gorenjske v Lescah, v njegovem okviru pa deluje tudi hranilnica ekoloških semen, t.i. Semenjalnica. Nadgrajujemo naš biodinamični javni učni vrt, na katerem smo zaključili že šesto vrtnarsko sezono. Med posebnimi projekti, ki jih v dobro skupnosti podpira občina, je tudi projekt Oživimo srce s ciljem povečati možnost preživetja ob srčnem zastoju, v okviru katerega je bilo doslej usposobljenih veliko število prvih posredovalcev in laikov ter na območju občine nameščenih 23 defibrilatorjev. Lani pa smo se vključili tudi v Prostofer, s katerim z občinskim električnim avtom in šoferji prostovoljci starejšim občanom omogočamo prevoz in večjo mobilnost. Vključeni pa smo tudi v projekt Zero Waste. ○

Intervju z Gregorjem Macdonijem, županom občine Novo mesto

☛ **Za vami je prvo leto (novega) mandata. Vaši vtisi? Kako ocenjujete razvojno »kondicijo« občine?**

Prvo leto novega mandata je bilo leto potrditve, da smo na pravi poti. Tako smo v začetku leta dobili nagrado Zlati kamen za razvojno najprodornejšo občino. Naša usmeritev je jasna: v prvem mandatu smo uspeli sanirati občinske finance in zagnati ambiciozen investicijski cikel, ki ga v tem mandatu nadaljujemo.

☛ **Eno leto ni dolgo obdobje, a vendarle: kaj je po vašem mnenju glavni razvojni dosežek kraja v tem času? Ste že na kaj posebej ponosni?**

Glavna zapuščina preteklega leta je gotovo zaključek prenove mestnega jedra, s katero smo dobili izjemno urbano površino, namenjeno pešcem in kolesarjem, ki so jo občani že v prvem letu vzeli za svojo. Dokaz za to je bila uradna otvoritev, na kateri se je zbrala nepregledna množica, ki je do vrha napolnila prenovljeni Glavni trg.

☛ **Kaj so trenutno glavni projekti občine?**

Izzivov kljub številnim uspešno izvedenim projektom ne primanjkuje. Še naprej si bomo prizadevali za izboljšanje regionalnih cestnih povezav, pri čemer je ključen začetek gradnje tretje razvojne osi, nadaljujemo s projektom hidravličnih izboljšav, zelo konkretno začinjamo urejati stanovanjsko politiko, bodoči Olimpijski center Novo mesto želimo ob pokriti dvorani za atletiko in velodromski stezi nadgraditi z bazenskim kompleksom, nadaljujemo pa tudi pameten trajnostni razvoj celotne občine s konkretnimi projekti na področju digitalizacije občinskih storitev.

☛ **Kako daleč ste pri uvajanju novih tehnologij v razvoj kraja?**

V sodelovanju z nekaterimi ostalimi občinami in prebojnimi slovenskimi podjetji razvijamo inovativen projekt Pametnega mesta. Pri tem gre trenutno predvsem za zbiranje in analizo podatkov iz različnih IoT senzorjev ali daljinsko upravljanje. Recimo, da smo trenutno na prvih dveh stopnicah razvoja »pametnega mesta«, kjer krepimo kompetence na področju zbiranja in analize podatkov za boljše odločanje in učinkovitejše upravljanje resursov. Naši projekti med drugim obsegajo: analiza kakovosti zraka, spremljanje zasedenosti parkirnih mest, energetska učinkovitost in daljinsko upravljanje resursov (energija, voda...), merjenje hitrosti vozil in njihove gostote, daljinsko upravljanje razsvetljave in pametna razsvetljava.

FOTO: BOŠTJAN PUCELJ

☛ **Kaj boste – ali ste že – spremenili (popravili, nadgradili...) v primerjavi s prejšnjim mandatom ali prejšnjo garnituro na čelu občine?**

Leta 2014 smo jasno povedali, da Novo mesto ne sme več zamujati razvojnih priložnosti, ampak jih mora tudi samo ustvarjati. Tega se držimo in pri tem zasledujemo cilj ustvarjanja čimbolj kakovostnega okolja za življenje in delo naših občanov.

☛ **Vaša vizija: kje vidite vaš kraj leta 2030?**

V Strategiji razvoja MONM do leta 2030 smo zapisali vizijo pametne, trajnostne, vključujoče občine, v kateri se sistemi širše lokalne skupnosti povezujejo v korist občana. ○

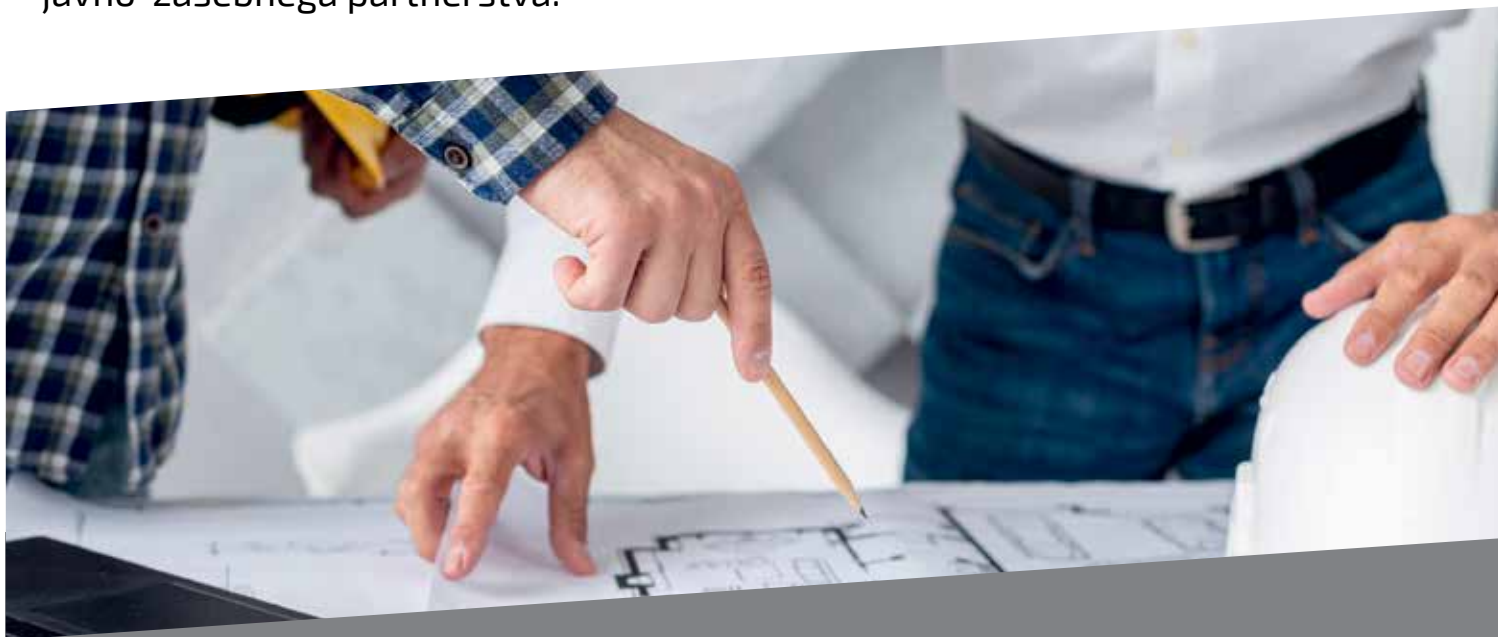

Razvili smo inovativen postopek,
kako hitreje in ceneje
do enostavnega modela
javno-zasebnega partnerstva.

 interEnergo

a **kelag** company

NENEHNO V POGONU

ZANESLJIVI ENERGETSKI PRIHRANKI Z ENERGETSKIM POGODBENIŠTVOM

Z javno-zasebnim partnerstvom po modelu energetskega pogodbeništvam v prenovi ni potrebno vlagati lastnih sredstev, hkrati pa pridobite:

- ✓ zagotovljene finančne in energetske prihranke,
- ✓ celovito izvedbo energetske prenove (>na ključ<),
- ✓ strokovnega partnerja, ki prevzame vsa tveganja povezana s projektom,
- ✓ zanesljivo upravljanje novega sistema.

Investicija se poplača iz deleža zagotovljenega prihranka. Pridružite se našim zadovoljnim naročnikom.

Prihranek:
285.000
EUR letno

Naročnik: **Mestna občina Nova Gorica**
Rešitev: **zamenjava zunanje razsvetljave (LED)**

Prihranek:
79.000
EUR letno

Naročnik: **Stanovanjsko-poslovno naselje Deteljica**
Rešitev: **sanacija kotlovnice (plinski kotli)**

Prihranek:
26.000
EUR letno

Naročnik: **Olimpijsko-nordijski center Planica**
Rešitev: **nadgradnja kotlovnice (toplotna črpalka)**

Prihranek CO₂:
1.2 mio
ton letno

Naročnik: **Občina Lenart**
Rešitev: **sistem daljnega ogrevanja na lesno biomaso**

Intervju s Samom Pogorelcem, županom občine Ribnica

☛ **Za vami je prvo leto (novega) mandata. Vaši vtisi? Kako ocenjujete razvojno »kondicijo« občine?**

Občanke in občani Murske Sobote so mi zaupali še drugi mandat, tako sem lahko skupaj s sodelavci nemoteno nadaljeval začete projekte iz prvega. Občina s pridobljenimi 10,3 milijona EUR evropskimi in državnimi razvojnimi sredstvi nadaljuje svoj razvoj v občino visoke kakovosti življenja.

☛ **Eno leto ni dolgo obdobje, a vendarle: kaj je po vašem mnenju glavni razvojni dosežek kraja v tem času? Ste že na kaj posebej ponosni?**

Imam srečo, da lahko k temu letu prištejem obdobje celotnega prejšnjega mandata in z zadovoljstvom izpostavim naš največji projekt: Regijski turistični center Expanso. Na obrežje obnovljenega Soboškega jezera smo postavili čudoviti paviljon iz svetovne razstave v Milanu in z njim bistveno dvignili dodano vrednost tukajšnjega turizma.

☛ **Kaj so trenutno glavni projekti občine?**

Nadaljujemo s celovito prenovo mestnega središča, ki ga želimo ponovno oživiti, postopno obnavljamo kanalizacijsko in vodovodno omrežje, veliko je vlaganj v cestno in prometno infrastrukturo v mestu in primestnih naseljih (tudi gradnja vzhodne obvoznice), z vlaganjem v izgradnjo in urejanje kolesarskih poti, pločnikov, krožišč, z mestnim avtobusom, s širjenjem mreže izposoje koles in električnih polnilnic, s podporo izposoje električnih avtomobilov (car-sharing) si prizadevamo za trajnostno mobilnost. Velik del sredstev namenjamo za energetska prenova javnih stavb (šole, občinska zgradba, telovadni dom), obnavljamo dvorano v soboškem gradu, mestno tržnico, širimo prostore zdravstvenega doma, prenavljamo počitniški dom za otroke, ki je v lasti naše občine.

☛ **Kje vidite glavne razvojne izzive za kraj?**

Nadaljnje širjenje obrtno-industrijske cone in s tem ustvarjanje pogojev za razvoj malih in srednje velikih (družinskih) podjetij s storitvami z visoko dodano vrednostjo ter nadaljnji razvoj turističnih storitev za številna vrhunška doživetja, ki jih premore in nudi naša čudovita pokrajina.

☛ **Kaj boste – ali ste že – spremenili (popravili, nadgradili...) v primerjavi s prejšnjim mandatom ali prejšnjo garnituro na čelu občine?**

Ob dokončanju številnih začelih investicij začinjamo novo obdobje razvojnega načrtovanja, saj je pomemben del sredstev namenjen pripravi novih razvojnih projektov, kot so energetska sanacija javnih stavb, obnova kanalizacijskega in vodovodnega omrežja, ozelenitev mesta, zaščita biosfernih območij in vodnih virov, protipoplavna zaščita ter spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije, vključujoč geotermalno energijo.

☛ **Vaša vizija: kje vidite vaš kraj leta 2030?**

Na občini smo se pri izdelavi Trajnostne urbane strategije, na podlagi katere smo bili deležni 10,3 milijona EUR razvojnih sredstev za projekte Celostnih teritorialnih naložb (CTN), zavezali, da bo razvoj občine v naslednjih nekaj desetih letih potekal na podlagi t. i. zelenega dogovora (Green Deal). Elemente zelenega dogovora vnašamo v načrtovanje razvoja naše občine. Cilji, ki jih Evropska komisija spremlja do leta 2050, so in bodo podrejeni zeleni strategiji in tudi sami jim bomo sledili pri načrtovanju razvoja naše občine, saj v prihodnosti to prinaša nova investicijska sredstva, nova delovna mesta in – kar je najpomembnejše – visoko kakovost življenja v čistem okolju.

☛ **Ali v razvoj kraja aktivno vključujete občane in – če da – na kakšen način?**

S skupnimi naporami smo pripravili Trajnostno urbano strategijo, ki je naš osrednji in dolgoročni razvojni dokument. V procesu njegovega oblikovanja je sodelovalo veliko posameznikov, društev, organizacij, tudi podjetij, ki so se v prvi polovici leta 2015 sestali na 16 tematskih delavnicah. Za glavni cilj urbanega razvoja smo si zadali povečevanje privlačnosti in konkurenčnosti naše občine. Skupaj s celotno skupnostjo smo pripravili projekte in našli vire za njihovo realizacijo. ○

V načrtovanje razvoja naše občine vnašamo elemente Zelenega dogovora

☛ **Za vami je prvo leto (novega) mandata. Vaši vtisi? Kako ocenjujete razvojno »kondicijo« občine?**

Občanke in občani Murske Sobotne so mi zaupali še drugi mandat, tako sem lahko skupaj s sodelavci nemoteno nadaljeval začete projekte iz prvega. Občina s pridobljenimi 10,3 milijona EUR evropskimi in državnimi razvojnimi sredstvi nadaljuje svoj razvoj v občino visoke kakovosti življenja.

☛ **Eno leto ni dolgo obdobje, a vendarle: kaj je po vašem mnenju glavni razvojni dosežek kraja v tem času? Ste že na kaj posebej ponosni?**

Imam srečo, da lahko k temu letu prištejem obdobje celotnega prejšnjega mandata in z zadovoljstvom izpostavljam naš največji projekt: Regijski turistični center Expano. Na obrežje obnovljenega Soboškega jezera smo postavili čudoviti paviljon iz svetovne razstave v Milanu in z njim bistveno dvignili dodano vrednost tukajšnjega turizma.

☛ **Kaj so trenutno glavni projekti občine?**

Nadaljujemo s celovito prenovno mestnega središča, ki ga želimo ponovno oživiti, postopno obnavljamo kanalizacijsko in vodovodno omrežje, veliko je vlagan v cestno in prometno infrastrukturo v mestu in primestnih naseljih (tudi gradnja vzhodne obvoznice), z vlaganjem v izgradnjo in urejanje kolesarskih poti, pločnikov, krožišč, z mestnim avtobusom, s širjenjem mreže izposoje koles in električnih polnilnic, s podporo izposoje električnih avtomobilov (car-sharing) si prizadevamo za trajnostno mobilnost. Velik del sredstev namenjam za energetska prenova javnih stavb (šole, občinska zgradba, telovadni dom), obnavljamo dvorano v soboškem gradu, mestno tržnico, širimo prostore zdravstvenega doma, prenavljamo počitniški dom za otroke, ki je v lasti naše občine.

☛ **Kje vidite glavne razvojne izzive za kraj?**

Nadaljnje širjenje obrtno-industrijske cone in s tem ustvarjanje pogojev za razvoj malih in srednje velikih (družinskih) podjetij s storit-

dr. Aleksander Jevšek, župan Mestne občine Murska Sobota

vami z visoko dodano vrednostjo ter nadaljnji razvoj turističnih storitev za številna vrhunska doživetja, ki jih premore in nudi naša čudovita pokrajina.

☛ **Kaj boste – ali ste že – spremenili (popravili, nadgradili...) v primerjavi s prejšnjim mandatom ali prejšnjo garnituro na čelu občine?**

Ob dokončanju številnih začelih investicij začinjamo novo obdobje razvojnega načrtovanja, saj je pomemben del sredstev namenjen pripravi novih razvojnih projektov, kot so energetska sanacija javnih stavb, obnova kanalizacijskega in vodovodnega omrežja, ozele nititev mesta, zaščita biosfernih območij in vodnih virov, protipoplavna zaščita ter spodbujanje uporabe obnovljivih virov energije, vključujoč geotermalno energijo.

☛ **Vaša vizija: kje vidite vaš kraj leta 2030?**

Na občini smo se pri izdelavi Trajnostne urbane strategije, na podlagi katere smo bili deležni 10,3 milijona EUR razvojnih sredstev za projekte Celostnih teritorialnih naložb (CTN), zavezali, da bo razvoj občine v naslednjih nekaj desetih letih potekal na podlagi t. i. zelenega dogovora (Green Deal). Elemente zelenega dogovora vnašamo v načrtovanje razvoja naše občine. Cilji, ki jih Evropska komisija spremlja do leta 2050, so in bodo podrejeni zeleni strategiji in tudi sami jim bomo sledili pri načrtovanju razvoja naše občine, saj v prihodnosti to prinaša nova investicijska sredstva, nova delovna mesta in – kar je najpomembnejše – visoko kakovost življenja v čistem okolju.

☛ **Ali v razvoj kraja aktivno vključujete občane in – če da – na kakšen način?**

S skupnimi naporami smo pripravili Trajnostno urbano strategijo, ki je naš osrednji in dolgoročni razvojni dokument. V procesu njegovega oblikovanja je sodelovalo veliko posameznikov, društev, organizacij, tudi podjetij, ki so se v prvi polovici leta 2015 sestali na 16 tematskih delavnicah. Za glavni cilj urbanega razvoja smo si zadali povečevanje privlačnosti in konkurenčnosti naše občine. Skupaj s celotno skupnostjo smo pripravili projekte in našli vire za njihovo realizacijo. ○

FOTO: JAN ZA JIC / WWW.SLOVENIA.INFO

EXPANO v Murski Soboti

ISSO ANALIZA

- + Nudi **zgoščeno sliko občine** s ključnimi podatki in kazalniki.
- + Uporabno orodje za **primerjavo** z vsemi občinami v Sloveniji, z občinami v regiji in s primerljivimi občinami po velikosti in tipu.
- + Odkriva **glavne primerjalne prednosti in razvojne izzive** (šibke točke) občine.

Analiza temelji na kazalnikih indeksa ISSO. V sestavljeni indeks je vključenih **54 kazalnikov osmih področij:**

- demografija
- učinkovitost
- gospodarstvo
- trg dela
- izobraževanje
- življenjski standard
- socialna kohezija s politično kulturo
- okolje

CERTIFIKAT ZLATI KAMEN

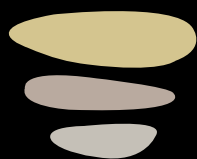
Certifikat vam prinaša pozitivno noto pri sodelovanju z investitorji ali poslovnimi partnerji, saj je izkaz razvojne kredibilnosti in kakovostne ravni življenja.

Področni certifikat lahko pridobijo občine, ki so se uspešnejše izkazale na različnih merjenih področjih. Prebivalcem ponujajo kakovostno raven življenja, torej jih odlikuje solidna in uravnotežena stopnja doseženega razvoja.

Kako ga lahko kar najbolje izkoristite?

Certifikat je na voljo v fizični in elektronski obliki.

- plaketa
- e-značka za spletno stran in za vaš elektronski podpis
- priznanje v pdf-obliki

ZLATI KAMEN

Za razvoj slovenskih občin

SHRANITE DATUM: 11. februar 2021

